

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

JURIDISKĀ FAKULTĀTE

KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBA –
TEORĒTISKIE UN PRAKTISKIE ASPEKTI**

MAGISTRA DARBS

Autore: **Samanta Vikmane**

Studenta apliecības Nr.: sv19048

Darba vadītājs: docente Dr.iur. Diāna Hamkova

RĪGA 2021

ANOTĀCIJA

Maģistra darbs „Noziedzīgu nodarījumu daudzējādība – teorētiskie un praktiskie aspekti” ir izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedrā.

Maģistra darbā tiek apskatīts noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūta regulējums šobrīd spēkā esošajā Krimināllikumā, salīdzinot to ar Latvijas Republikas teritorijā pastāvošajiem vēsturiskajiem regulējumiem un ārvalstu normatīvajiem aktiem.

Darba ietvaros tiek sniegta noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības, noziedzīgu nodarījumu reālās kopības un noziedzīgu nodarījumu recidīva teorētiskās nostādnes, un analizēts, vai tās atbilstoši tiek ņemtas vērā tiesu praksē, ar mērķi noskaidrot, vai tiek ievērots taisnīgums un sasniegts taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums.

Pētījumā tiek konstatētas noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas nepilnības tiesu praksē un siegti autores viedokļi par atbilstošu kvalifikāciju konkrētajos gadījumos. Tāpat tiek izvirzīti priekšlikumi Kriminālprocesa likuma grozījumiem, lai izvairītos no materiālo tiesību normu kļūdainas vai nevienveidīgas piemērošanas.

Atslēgvārdi: noziedzīgu nodarījumu daudzējādība, ideālā kopība, tiesību normu konkurence, reālā kopība, atsevišķs (vienots) noziedzīgs nodarījums, recidīvs

ANNOTATION

The Master's thesis, „Multiplicity of criminal offences – theoretical and practical aspects”, has been developed in the Department of Criminal Law at the University of Latvia.

The Master's thesis looks at the regulation of the institute for the multiplicity of criminal offences in the Criminal Law currently in force, compared to historical regulations and foreign laws and regulations existing in the territory of the Republic of Latvia.

The work provides a theoretical framework for the conceptual aggregation of criminal offences, factual aggregation of criminal offences, the relapse of criminal offences, and analyses whether they are properly taken into account in judicial practice, with a view to establishing whether justice is respected and achieving a fair settlement of criminal relations.

The study identifies shortcomings in judicial practice in the qualification of criminal offences and brings the author's views on appropriate qualifications in specific cases. Proposals for amendments to the Criminal Procedure Law are also proposed in order to avoid incorrect or non-uniform application of the substantive legal provisions.

Keyword: multiplicity of criminal offences, conceptual aggregation of criminal offences, collision of norms, factual aggregation of criminal offences, separate (unitary) criminal offence, recidivism.

SATURS

IEVADS.....	5
1.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBAS REGULĒJUMA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA.....	7
2.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBAS JĒDZIENS UN VEIDI.....	21
3. NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU IDEĀLĀ KOPIĒBA – TEORIJA UN PRAKSE	24
3.1 Ideālās kopības pazīmes	24
3.2 Tiesību normu konkurences nošķiršana no ideālās kopības	28
4.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU REĀLĀ KOPIĒBA – TEORIJA UN PRAKSE.....	44
4.1 Reālās kopības pazīmes	44
4.2 Atsevišķa (vienota) turpināta noziedzīga nodarījuma nošķiršana no reālās kopības	46
5.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU RECIDĪVS – TEORIJA UN PRAKSE.....	56
6.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBAS ASPEKTI ĀRVALSTU NORMATĪVAJOS AKTOS.....	58
6.1 Lietuvas Republika	58
6.2 Igaunijas Republika	59
6.3 Vācijas Federatīvā Republika.....	60
6.4 Krievijas Federācija	60
KOPSAVILKUMS.....	62
IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS	64
PIELIKUMS.....	71

IEVADS

Autore sava maģistra darba temata aktualitāti pamato ar to, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūts nav plaši pētīts temats. Taču tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no būtiskākajām pamattiesībām, ko garantē Latvijas Republikas Satversmes 92.pants¹, līdz ar to ir svarīgi identificēt problēmas, kuru rašanās gadījumā, kļūdaini piemērojot, vai gluži pretēji – nekonstatējot un nepiemērojot kādu no daudzējādības veidiem, šādas tiesības var tikt aizskartas.

Darba mērķis ir veikt padziļinātu pētījumu par to, kā daudzējādības institūts ir attīstījies gadu gaitā, vai un kādi daudzējādības veidi pastāv citu valstu normatīvajos aktos, vai pastāv konsekvence starp teoriju un praksi, kā arī, vai tiek sasniegts taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums.

Maģistra darba mērķa īstenošanai ir izvirzīti vairāki uzdevumi. Pirmkārt, izpētīt, kāds normatīvais regulējums ir pastāvējis vēsturiski, tādējādi noskaidrojot noziedzīgu nodarījumu daudzējādības attīstību laika gaitā. Otrkārt, atrast un salīdzināt ārvalstu normatīvos aktus, tādējādi noskaidrojot, vai Latvijā zināmie daudzējādības institūta veidi ir pazīstami arī citās valstīs. Treškārt, pētīt aktuālo tiesu praksi, lai pārbaudītu, kā teorētiskās nostādnes tiek īstenotas praksē.

Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūts krimināltiesībās ir viens no sarežģītākajiem, ja ne pats sarežģītākais, jo šis institūts ir saistīts ar daudziem nodarījumu kvalifikācijas teorētiskiem un praktiskiem risinājumiem², tāpēc autore cer, ka pētījuma gaitā būs iespējams identificēt problēmas, ja tādas pastāv, un sniegt savu redzējumu par pareizu to risinājumu vai priekšlikumus to novēršanai.

Darbā galvenokārt tiks izmantotas šādas metodes:

- 1) vēsturiskā metode – analizējot normatīvo aktu attīstību;
- 2) analītiskā metode – pētot tiesu nolēmumus;
- 3) deduktīvā metode – vispārīgos secinājumos attiecinot uz darba ietvaros analizētajiem jautājumiem;
- 4) salīdzinošā metode – pētot ārvalstu normatīvos regulējumus un salīdzinot tos ar Latvijā pastāvošo daudzējādības institūtu;
- 5) aptaujas metode – izveidojot aptauju, kuru aizpilda valsts apsūdzības uzturētāji, un apkopojot rezultātus.

¹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieņemts: 05.02.1993.

² Krastiņš U. Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības kvalifikācijas problēmas. Jurista Vārds, 20.11.2007., Nr.47 (500).

Pētījuma ietvaros autore galvenokārt izmantos atzītāko Latvijas krimināltiesību zinātnieku grāmatas, publikācijas, nacionālo tiesu praksi, kā arī Lietuvas, Igaunijas, Vācijas un Krievijas normatīvos aktus.

Darba pirmajā nodaļā tiks apskatīta noziedzīgu nodarījumu daudzējādības regulējuma vēsturiskā attīstība Latvijas teritorijā.

Otrajā nodaļā tiks identificēti noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidi un kopības kopējās un atšķirīgās pazīmes.

Trešajā nodaļā pievērsta uzmanība noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības teorētiskajām un praktiskajām nostādnēm, kā arī ideālās kopības norobežošanai no tiesību normu konkurences.

Ceturtajā nodaļā autore analizēs reālās kopības teorētiskās nostādnes, un noskaidros, vai visos gadījumos tās tiek ņemtas vērā praktiskajā darbā.

Piektajā nodaļā autore pievērsīsies noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidam – recidīvam.

Savukārt sestajā nodaļā tiks noskaidrots vai un kādi daudzējādības veidi pastāv ārvalstu regulējumos.

1.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBAS REGULĒJUMA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA

Šobrīd Latvijas Republikā spēkā esošais normatīvais akts, kas regulē daudzējādības institūtu, ir Krimināllikums³ (turpmāk arī – KL). Tā 24.panta pirmā daļa noteic, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādība ir tad, kad viena persona izdara (vai pieļauj) divus vai vairākus patstāvīgus nodarījumus (darbība vai bezdarbība), kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, vai tad, kad persona izdara (vai pieļauj) vienu nodarījumu (darbība vai bezdarbība), kas atbilst vismaz divu dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm. Savukārt panta otrajā daļā ir norādes uz daudzējādības veidiem - kopība un recidīvs.

Atskatoties vēsturē, var konstatēt, ka Latvijas teritorijā daudzējādības veidu esamība, to tieši vai netieši ietverot normatīvajos aktos, pastāvēja gan 1903.gada Sodu likumos⁴, 1933.gada Sodu likumā⁵, 1926.gada KPFSR kriminākodeksā⁶, gan arī 1961.gada LPSR kriminākodeksā⁷ (ar LR Augstākās padomes 1991.gada 29.augusta lēmumu tiek uzskatīts par Latvijas kriminākodeksu⁸).

1903.gada Sodu likumi neparedzēja atsevišķu pantu, kas atspoguļotu daudzējādības definīciju, tomēr septītā nodaļuma „Apstākļi, kas palielina atbildību” 60.pants paredzēja: „Kas izdarījis līdz sprieduma, rezolūcijas vai verdikta pasludināšanai divus vai vairāk noziedzīgus nodarījumus, sodāms ar smagāko no sodiem, kurus tiesa piespriedusi šiem nodarījumiem. Tiesa var paaugstināt viņas piespriesto smagāko sodu līdz augstākam likumā par šo nodarījumu noliktam soda apmēram, ievērojot tomēr, ka sods nedrīkst pārsniegt visu vainīgam piespriesto sodu kopsummu, un pieturoties pie 22.panta noteikumiem, pie kam spaidu darbus var noteikt arī pa trim mēnešiem. Tomēr, ja smagākais sods ir spaidu darbi vai ieslodzījums pārmācības namā, bet par kādu citu nodarījumu, kuru iztiesā pēc kopības, tiesa piespriedusi naudas sodu, arestu vai ieslodzījumu cietoksnī uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu, tad tiesa nevar paaugstināt viņas piespriesto smagāko sodu.” Autores ieskatā šis pants uzskatāmi parāda, ka arī 20.gadsimta sākumā noziedzīgu nodarījumu kopība bija svarīgs

³ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998.

⁴ 1903.gada 22.marta Sodu likumi. Trešais izdevums. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1930.

⁵ Sodu likums. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1936.

⁶ KPFSR kriminālkodekss (ar pārgrozījumiem līdz 1940.gada 15.novembrim). Rīga: LPSR Tieslietu tautas Komisariāts, 1940.

⁷ Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Kriminālkodekss. Rīga: Avots, 1984.

⁸ Augstākās Padomes 1991. gada 29. augusta lēmums „Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā”. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 35/36, 12.09.1991. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68772> [aplūkots 01.03.2021.]

aspekts taisnīga soda noteikšanā. To pārliecinoši pierāda arī 61.pants, kurā tika noteikts, ka: „Ja vainīgais jau izcietis sodu vai daļu no tā par vienu no noziedzīgiem nodarījumiem, kuri, pēc 60.panta noteikumiem par kopību, sodāmi ar brīvības atņemšanu uz noteiktu laiku vai ar naudas sodu, izciestais sods viņam ieskaitāms pēc kopības piespriežamā sodā.”

Arī turpmākajos šā likuma pantos ir pieminēta kopība, taču 64.panta pirmajā daļā ir saskatāms vēl viens daudzējādības veids, par kura saturu, tālāk nodaļā sniedzot izklāstu par izmaiņām KL, autore sniegs plašāku ieskatu. „Kas izdarījis līdz sprieduma, rezolūcijas vai verdikta pasludināšanai divus vai vairāk pilnīgi vienādus vai vienāda veida noziedzīgus nodarījumus aiz pieraduma pie noziedzīgas darbības vai tāpēc, ka tādu darbību viņš piekropj kā amatu, atbild pēc 60.-63.panta noteikumiem par kopību, ja likumā nav noteikts par tādiem nodarījumiem sevišķs sods.” Autore šajā pantā saskata nodziedzīgu nodarījumu atkārtotības pazīmi.

Turpretim 66.pants, lai gan tieši nenosaucot, ietver noziedzīgu nodarījumu recidīvu kā atbildību pastiprinošu apstākli. Tā 66.pants noteica: „Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu pēc sprieduma, rezolūcijas vai verdikta pasludināšanas, vai arī soda izciešanas laikā, ir atbildīgs uz vispārēja pamata, ievērojot tomēr sekojošus nosacījumus: 1) savienojot mūža spaidu darbus ar šo pašu sodu, laiks, pēc kura var pārvest uz nometinājumu (23.p.), pagarināms līdz trīsdesmit gadiem; 2) savienojot mūža spaidu darbus ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku, laikam, pēc kura var pārvest uz nometinājumu (23.p.), pieskaitāma puse no tajā spriedumā noteiktā spaidu darbu laika, ar kuru piespriesti spaidu darbi uz noteiktu laiku; 3) savienojot mūža spaidu darbus vai spaidu darbus uz noteiktu laiku ar izsūtījumu nometinājumā, kā arī izsūtījumu nometinājumā ar abu paveidu spaidu darbiem, laiks, pēc kura var pārvest no spaidu darbiem uz nometinājumu (23.p.), pagarināms ar laiku no sešiem mēnešiem līdz diviem gadiem; 4) savienojot mūža spaidu darbus ar pārējiem noteikta laika brīvības atņemšanas sodiem, izņemot spaidu darbus, laiks, pēc kura var pārvest no spaidu darbiem uz nometinājumu (23.p.), pagarināms ar spaidu darbu laiku, kāds atbilst šiem brīvības atņemšanas sodiem pēc 63.panta noteikumiem par ieskaitīšanu, bet ne vairāk kā par diviem gadiem; 5) savienojot izsūtījumu nometinājumā ar to pašu sodu, nevar atsvabināt no nometinājuma, iekam nav pagājuši piecpadsmit gadi; 6) savienojot izsūtījumu nometinājumā ar ieslodzījumu pārmācības namā, cietoksnī vai ar arestu, noteikta laika brīvības atņemšanas sods jāizcieš tūlī, spriedumam likumīgā spēkā stājoties, un ieslodzījuma laiks pie tam nav ieskaitāms 23.pantā noteiktā laikā, pēc kura var atsvabināt no nometinājuma; 7) savienojot sodus, kas pastāv brīvības atņemšanā uz noteiktu laiku, viņu ilgumi saskaitāmi, bet ja vainīgais sodāms ar dažāda veida sodiem, vieglākā soda veids pievienojas smagākam, saīsinot soda laiku pēc 63.pantā norādītā aprēķina, pie kam sodu kopilgums nedrīkst pārsniegt

64.panta otrās daļas 2.punktā norādīto laiku. Uz spaidu darbiem notiesāto atbildība par noziedzīgiem nodarījumiem, kurus tie izdarījuši šā soda izciešanas laikā, noteicama pēc Nolikuma par izsūtītiem.”

Tāpat arī 67.pantā tika noteikts, ka: „Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu pēc soda izciešanas, ir atbildīgs uz vispārēja pamata. Bet ja notiesātais izdarījis ar agrāko pilnīgi vienādu vai vienāda veida nodarījumu, sods, kuru piespriež par šo nodarījumu, izņemot gadījumus, kuros likumā noteikti par noziedzīgu nodarījumu atkārtojumu sevišķi sodi, paaugstināms pēc 64.panta noteikumiem, ja līdz jaunā, pilnīgi vienādā vai vienāda veida noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai pagājis no soda izciešanas par agrākiem: smagu noziegumu – ne vairāk par pieciem gadiem, noziegumu – ne vairāk par trim gadiem un pārkāpumu – ne vairāk par vienu gadu.”

Ievērojot minēto pantu nostādnes, autoresprāt, pamatoti var secināt, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūts Latvijas teritorijā ir pazīstams jau vairāk kā gadsimtu.

Turpinot par daudzējādības institūta vēsturisko regulējumu, norādāms, ka arī 1933.gada Sodu likumā tas tika ietverts septītajā nodaļumā „Apstākļi, kas palielina atbildību.”

Kopība tika atspoguļota 1933.gada Sodu likuma 58.panta pirmajā daļā, kas paredzēja: „Kas līdz verdikta, rezolūcijas vai sprieduma pasludināšanai izdarījis divus vai vairāk noziedzīgus nodarījumus, sodāms ar vienu – kopēju sodu. Noteicot šo kopējo sodu, tiesa vai nu aprobežojas ar smagāko no sodiem vai ar vienu no vienādiem sodiem, kas piespriesti par šiem nodarījumiem, vai arī paaugstina viņas piespriesto sodu līdz augstākam likumā par vienu no šiem nodarījumiem noteiktam soda apmēram, ievērojot tomēr, ka sods nedrīkst pārsniegt visu vainīgajam piespriesto sodu kopsummu, un pieturoties pie 19.panta noteikumiem ar to izņēmumu, ka spaidu darbus var noteikt arī pa trim mēnešiem.” Autore gan uzsver, ka runa ir par kopīgu (kopēju) sodu, nevis kopīgu juridisko kvalifikāciju, kas savukārt atbilstu tiesību normu konkurencei, nevis noziedzīgu nodarījumu kopības institūtam.

Turpretī jau iepriekš pieminētā savulaik pastāvējušā daudzējādības veida – atkārtotības pazīmes, manāmas šā paša panta otrajā daļā: „Bet ja šādi divi vai vairāk noziedzīgi nodarījumi ir pilnīgi vienādi vai vienāda veida un vainīgais izdarījis tos amata veidā, vai aiz pieraduma piekopjot sodāmu nodarbību, tad tiesa, atzīstot par vajadzīgu paaugstināt piespriesto smagāko sodu, var nospriest:

1) ja smagākais sods ir spaidu darbi uz visu mūžu – turēt notiesāto važās uz laiku, ne ilgāku par vienu gadu;

2) ja smagākais sods ir brīvības atņemšana uz laiku – pagarināt šā soda ilgumu, kurš tomēr nedrīkst pārsniegt augstāko likumā par vienu no šiem nodarījumiem noteikto soda apmēru vairāk kā par pusi;

3) ja smagākais sods ir naudas sods – uzlikt vēl arī arestu uz laiku, ne ilgāku par trim mēnešiem.

Tiesību atņemšana, kā arī likumā norādītie papildu sodi, kas nav savienoti ar smagāko sodu, bet kurus tiesa piespriedusi par citiem pēc kopības iztiesājamiem noziedzīgiem nodarījumiem, pievienojami smagākam sodam.”

Recidīvs atainots Sodu likuma 61. un 62.pantā. 61.pantā, kur tika noteikts: „Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu pēc verdikta, rezolūcijas vai sprieduma pasludināšanas vai arī soda izciešanas laikā, ir atbildīgs uz vispārēja pamata, ievērojot tomēr sekojošus nosacījumus:

1) tiesa var nospriest turēt vainīgo važās: a) savienojot mūža spaidu darbus ar šo pašu sodu, - uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem, b) savienojot mūža spaidu darbus ar spaidu darbiem uz noteiktu laiku, - uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem, c) savienojot mūža spaidu darbus ar pārējiem brīvības atņemšanas sodiem, - uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem;

2) savienojot sodus, kuri pastāv brīvības atņemšanā uz noteiktu laiku, sodu ilgumi saskaitāmi, bet, ja vainīgais sodāms ar dažāda veida sodiem, vieglāka veida sods pievienojams smagākam, saīsinot soda laiku pēc 63.panta pirmā daļā norādītā aprēķina, ievērojot tomēr, ka sodu kopīgums nedrīkst pārsniegt 58.p.2.d.2.punktā norādīto sodu ilgumu.” Taču Sodu likuma 62.pants noteic sevišķas sankcijas tad, ja persona izdarījusi tādu pašu vai vienāda veida noziedzīgu nodarījumu, proti, tad sods paaugstināms kā pie noziedzīgu nodarījumu atkārtotības: „Kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu pēc soda izciešanas, ir atbildīgs uz vispārēja pamata. Bet ja notiesātais izdarījis ar agrāko pilnīgi vienādu vai vienāda veida noziedzīgu nodarījumu, sodu, kuru piespriež par šo nodarījumu, izņemot gadījumus, kuros likumā noteikti par noziedzīgu nodarījumu atkārtojumu sevišķi sodi, var paaugstināt pēc 58.panta otrās daļas noteikumiem, ja līdz jaunā pilnīgi vienāda vai vienāda veida noziedzīga nodarījuma izdarīšanai pagājis no soda izciešanas par agrākiem: smagu noziegumu – ne vairāk par pieciem gadiem, noziegumu – ne vairāk par trim gadiem un pārkāpumu – ne vairāk par vienu gadu.”

Autore secina, ka gadījumā, ja noziedzīgie nodarījumi veidojuši recidīvu vai noziedzīgu nodarījumu atkārtotību, tas ir atzīstams par atbildību pastiprinošu apstākli ne tikai formāli, piemēram, piemērojot bargāko no sankcijām, bet sodot ar papildus sankcijām, kas, raugoties no mūsdienu regulējuma, ir atzīstamas par vai nu neiespējamām (piemēram, turēt vainīgo važās), vai arī par patiešām ievērojamām, jo sods tiek paaugstināts.

Par to, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidi nebija sveši 1926.gada KPFSR Kriminālkodeksā, liecina tā Piektā sadaļa „Tiesas-labošanas rakstura sociālās aizsardzības līdzekļu piemērošanas kārtība” 47.panta c¹ punkts. Tajā tika paredzēts, ka katrā atsevišķā gadījumā izšķiramais pamatjautājums ir jautājums par apspriežamā nozieguma sabiedrisko bīstamību. Šajā ziņā, noteicot vienu vai otru no šajā Kodeksā paredzētiem sociālās aizsardzības līdzekļiem, par pastiprinošiem apstākļiem uzskatāmi: tas apstāklis, ka noziegumu izdarījusi persona, kura jau agrāk izdarījusi kādu noziegumu, izņemot gadījumus, kad šī persona atzīstama par nesodītu (55.p), vai kad no pirmā nozieguma izdarīšanas dienas vai tā sprieduma taisīšanas dienas pagājis noilguma laiks (14. un 15.p); pie tam tiesa tomēr var atkarībā no pirmā nozieguma rakstura, neatzīt šo apstākli par pastiprinošu. Tātad, autoresprāt, šeit varētu likt paralēlas ar noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidu – recidīvu.

Savukārt kopības institūts tiek atainots KPFSR Kriminālkodeksa 49.pantā, kurš noteica, - kad apsūdzētā izdarītā nodarījumā ir vairāku noziegumu pazīmes, kā arī kad apsūdzētais izdarījis vairākus noziegumus, par kuriem spriedums nav taisīts, tiesa, noteikusi atbilstošu sociālās aizsardzības līdzekli par katru noziegumu atsevišķi, galīgi noteic šo līdzekli pēc tā panta, kurš paredz vismagāko sociālās aizsardzības līdzekli.

Atšķirībā no iepriekšminētajiem regulējumiem, Latvijas Kriminālkodekss (turpmāk – KK), kaut arī pats par sevi, tāpat kā iepriekšējie normatīvie akti, neietver daudzējādības jēdzienu, tomēr tā pētnieki jau normatīvā akta komentāros sniedz skaidrojumu šim jēdzienam. Tā Latvijas PSR Kriminālkodeksa komentāros tiek skaidrots, kas ir noziegumu daudzējādības veidi: nozieguma kopība (reālā un ideālā), noziegumu atkārtotība un noziegumu recidīvs.⁹

Tātad pastāv divi kopības veidi – ideālā un reālā kopība. Ideālā kopība būs gadījumos, kad vainīgais ar vienu nodarījumu izdara vairākus noziegumus. Piemēram, laupīšanas uzbrukuma laikā cietusī persona tiek noslepkavota vai valsts manta tiek izkrāpta ar viltotu dokumentu palīdzību.¹⁰

Reālā noziegumu kopība būs tad, kad persona vainīga vairākos nodarījumos, kuri izdarīti dažādos laikos un no kuriem katrs veido patstāvīgu nozieguma sastāvu. Piemēram, persona izvairās no tiesas noteikto līdzekļu maksāšanas bērnu uzturam un izdara personiskās mantas zādību.¹¹

⁹ Grauzinis S. Komentārs Latvijas PSRS Kriminālkodeksa 7.pantam. Grām.: Latvijas PSR Kriminālkodeksa komentāri. Sagatavojis autoru kolektīvs. J.Dzenīša un A.Niedres redakcijā. Rīga: Avots, 1982, 39.lpp.

¹⁰ Krastiņš U. Komentārs Latvijas PSRS Kriminālkodeksa 38.pantam. Grām.: Latvijas PSR Kriminālkodeksa komentāri. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dzenīša J. un Niedres A. redakcijā. Rīga: Avots, 1982, 154.lpp.

¹¹ Ibid, 155.lpp.

Autore vērš uzmanību, ka KK nemin mūsdienās lietoto jēdzienu „noziedzīgs nodarījums”, tā vietā tiek izmantots termins „noziegums”. KK 38.panta „Soda noteikšana vairāku noziegumu izdarīšanas gadījumā” pirmā daļa ietver kopības institūtu: „Ja kāda persona atzīta par vainīgu divu vai vairāku noziegumu izdarīšanā, kuri paredzēti krimināllikumam dažādos pantos, un ja tā ne par vienu no šiem noziegumiem nav notiesāta, tiesa, noteikusi sodu atsevišķi par katru noziegumu, galīgi nosaka sodu pēc to kopības, vai nu ietverot vieglāko sodu smagākajā, vai arī pilnīgi vai daļēji saskaitot piespriestos sodus tajās robežās, kādas noteiktas likuma pantā, kas paredz smagāko sodu.”

No iepriekš darbā pieminētajiem krimināltiesisko attiecību regulējumiem, KK daudzējādības institūta atspoguļojuma ziņā atšķiras ar to, ka „atkārtotības” jēdziens nav ietverts normatīvā akta Vispārīgajā daļā, bet nozieguma atkārtota izdarīšana atsevišķos KK Sevišķās daļas pantos veido kvalificētu sastāvu. Tā, piemēram, piektās nodaļas „Noziegumi pret pilsoņu personisko īpašumu” 139.panta otrajā daļā tika noteikts: „Par zādzību, kas cietušajam nodarījusi ievērojamus zaudējumus vai ko izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas norunas, vai kas izdarīta atkārtoti – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem.” Tā paša panta ceturtā daļa ietver norādi: „Šā kodeksa 139., 140. un 142.pantā par atkārtotu atzīstams noziegums, ko izdarījusi persona, kas jau agrāk izdarījusi kādu no šajos pantos vai 72., 85.-89.¹, 149., 219. un 222.² pantā paredzētajiem noziegumiem.”

Nozieguma recidīvu KK saprot kā jauna nozieguma izdarīšanu pēc notiesāšanas par agrāk izdarītu noziegumu. Ja vainīgajai personai sodāmība par to nav dzēsta vai noņemta likumā paredzētajā kārtībā vai arī saskaņā ar amnestiju vai apžēlošanu.¹² KK 39.pantā tika noteikts: „Ja notiesātais pēc sprieduma taisīšanas, bet pirms pilnīgas soda izciešanas izdarījis jaunu noziegumu, tiesa jaunajā spriedumā noteiktajam sodam pilnīgi vai daļēji pievieno soda laiku, kas vēl nav izciesta pēc iepriekšējā sprieduma. Saskaitot sodus šai pantā paredzētajā kārtībā, soda kopējais laiks nedrīkst pārsniegt šā veida sodam noteikto maksimālo laiku. Saskaitot brīvības atņemšanas sodus, par noziegumiem, par kuriem likumā atļauts noteikt brīvības atņemšanas sodus, soda kopējais laiks nedrīkst pārsniegt desmit gadus, bet par noziegumiem, par kuriem likumā atļauts noteikt brīvības atņemšanu uz laiku, ilgāku par desmit gadiem, tas nedrīkst pārsniegt piecpadsmit gadus.”

¹² Krastiņš U. 1982, 156.lpp.

Pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas pirmo nozīmīgo krimināltiesību reformu pabeidza 1998.gadā, kad spēkā stājās Krimināllikums, kas savukārt aizstāja līdz tam spēkā esošo KK.¹³ Pēc neatkarības atgūšanas, 1998.gada 17.jūnijā pieņemtais un 1999.gada 1.aprīlī spēkā stājušais KL pirmo reizi pašā normatīvajā aktā regulē, ko saprast ar noziedzīgu nodarījumu daudzējādību, proti, likumdevējs ir definējis noziedzīgu nodarījumu daudzējādības institūtu, sniedzot gan daudzējādības skaidrojumu, gan tās veidus.

KL 24.panta pirmajā daļā tika noteikts, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādība ir gan tad, kad viena persona izdara divus vai vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm vai arī tikai viena noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm, ja tos neaptver vainīgās personas vienots nodoms, gan arī tad, kad persona izdara vienu noziedzīgu nodarījumu, kas atbilst vismaz divu dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm. Savukārt panta otrajā daļā tika noteikts, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādību veido noziedzīgu nodarījumu atkārtotība, kopība un recidīvs.¹⁴

Atkārtotība, kā tas tika paredzēts KL 25.panta pirmajā daļā ir tad, kad viena persona izdara divus vai vairākus noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti vienā un tajā pašā šā likuma pantā, vai arī divus vai vairākus noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti dažādos šā likuma pantos, ja atbildība par šādu atkārtotību paredzēta šajā likumā. Šā paša panta otrā daļa noteica, ka noziedzīgu nodarījumu atkārtotību neveido nodarījums, par kura izdarīšanu persona atbrīvota no kriminālatbildības vai par kuru iestājies kriminālatbildības noilgums, vai par kuru noņemta vai dzēsta sodāmība likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt trešā daļa paredzēja, ka gadījumos, kad noziedzīgu nodarījumu atkārtotība paredzēta šajā likumā kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme, visi vainīgās personas vienā un tajā pašā šā likuma pantā paredzētie atkārtotie nodarījumi kvalificējami tikai pēc tās šā likuma panta daļas, kurā paredzēta atbildība par atkārtotu noziedzīgu nodarījumu. Atzīmējams, ka krimināltiesību teorijā pastāvēja atšķirīgi viedokļi par saturu, kāds būtu iekļaujams noziedzīgu nodarījumu atkārtotības jēdzienā. Atšķirība uzskatos izpaudās tajā apstākļī, ka vieni par nodarījumu atkārtotību uzskatīja tikai tos gadījumus, kas īpaši paredzēti KL 25.pantā, bet citi turējās pie pārliecības, ka noziedzīgu nodarījumu atkārtotību veido jebkādu divu patstāvīgu nodarījumu izdarīšana dažādā laikā.¹⁵

¹³ Balode L. Krimināllikumam – 20. LV portāls, 17.06.2018. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/296618-kriminallikumam-20-2018> [aplūkots 01.03.2021.]

¹⁴ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [01.04.1999.red.]

¹⁵ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums: Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000, 213.lpp.

Savukārt KL 26.panta pirmajā daļā tika noteikts, ka noziedzīgu nodarījumu kopību veido vienas personas izdarīts viens noziedzīgs nodarījums vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, kas atbilst divu vai vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, ja šī persona nav notiesāta ne par vienu no šiem noziedzīgajiem nodarījumiem un nav arī iestājies kriminālatbildības noilgums. Šā paša panta otrajā un trešajā daļā atsevišķi tika paskaidroti kopības veidi, proti, otrā daļa paredzēja, ka personas izdarīts viens noziedzīgs nodarījums, kas atbilst vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Turpretī trešā daļa noteica, ka personas izdarīti divi vai vairāki savstarpēji nesaistīti nodarījumi, kas atbilst vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu reālo kopību. Papildus KL 26.panta ceturtajā daļā tika ietverts, ka noziedzīgu nodarījumu kopību neveido nodarījums, par kura izdarīšanu persona atbrīvota no kriminālatbildības.

Tāpat noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība iespējama tādos gadījumos, kad viena un tā pati persona ar savu darbību vai savstarpēji saistītām darbībām vienā šo darbību realizēšanas procesā izdara vismaz divus patstāvīgus nodarījumus, par kuriem viņa līdz sprieduma taisīšanai nav bijusi notiesāta un attiecībā uz kuriem nav iestājies arī kriminālatbildības noilgums.¹⁶ Savukārt ar noziedzīgu nodarījumu reālo kopību saprot gadījumus, kad viena un tā pati persona ar laika ziņā nošķirtām darbībām vai bezdarbības aktiem citu pēc cita izdara divus vai vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, par kuriem viņa līdz sprieduma taisīšanai nav bijusi notiesāta, un attiecībā uz kuriem nav iestājies kriminālatbildības noilgums.¹⁷

Attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu recidīvu KL 27.pants paredzēja, ka noziedzīgu nodarījumu recidīvu veido personas izdarīts jauns noziedzīgs nodarījums pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarītu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to nav noņemta vai dzēsta.

Ar 2002.gada 20.jūnijā pieņemtajiem grozījumiem Krimināllikumā, kas stājās spēkā 2002.gada 1.novembrī, KL 24.pants tika papildināts ar trešo daļu šādā redakcijā: „Noziedzīgu nodarījumu daudzējādību veido arī tādi noziedzīgi nodarījumi, par kuriem Latvijā tiek izpildīts ārvalstī piespriests sods.”¹⁸

¹⁶ Krastiņš U., 2000, 213.lpp.

¹⁷ Ibid, 200.-201.lpp.

¹⁸ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts: 20.06.2002. Latvijas Vēstnesis, 10.07.2002., Nr.104 Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/64351> [aplūkots 04.03.2021.]

Autore norāda, ka KL 24.panta trešajā daļā paredzētais noteikums attiecas uz noziedzīga nodarījuma recidīvu.¹⁹

Šāds regulējums KL pastāvēja līdz 2013.gada 1.aprīlim, kad spēkā stājās 2012.gada 13.decembra grozījumi²⁰, kuri paredzēja būtiskas izmaiņas no ierastās prakses. Visupurms autore norāda, ka izmaiņas piedzīvoja KL 24.pants, kas tika precizēts, nosakot, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādība ir tad, kad viena persona izdara (vai pieļauj) divus vai vairākus patstāvīgus nodarījumus (darbība vai bezdarbība), kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, vai tad, kad persona izdara (vai pieļauj) vienu nodarījumu (darbība vai bezdarbība), kas atbilst vismaz divu dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm. Taču tas, kas patiesi būtiski atšķīrās no ierastā – tika izslēgta atkārtotība kā viens no noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidiem, panta otrajā daļā paredzot, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādību veido noziedzīgu nodarījumu kopība un recidīvs. Līdz ar to 25.pants, kas līdz šim regulēja noziedzīgu nodarījumu atkārtotību, tika izslēgts.

KL 26.panta otrajā un trešajā daļā tika konkrētāk noteikts, kas ir saprotams ar noziedzīgu nodarījumu ideālo un reālo kopību. Proti, otrajā daļā tika ietverts, ka personas izdarīts nodarījums, kas atbilst vairāku dažādu savstarpēji saistītu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību. Savukārt trešajā daļā, ka personas izdarīti divi vai vairāki savstarpēji nesaistīti nodarījumi, kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu reālo kopību. Tāpat minētais pants tika papildināts ar piekto daļu, kurā tiek noteikts, kad kopība neveidojas, proti, ja viens noziedzīgs nodarījums atbilst šā likuma sevišķajā daļā paredzētajai vispārējai un speciālai normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar speciālo normu.

Vienlaikus tika veikti grozījumi KL 27.pantā, paredzot, ka noziedzīga nodarījuma recidīvu veido personas izdarīts jauns tīšs noziedzīgs nodarījums pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarītu tīšu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to nav noņemta vai nav dzēsta likumā noteiktajā kārtībā. Kā redzams, ja salīdzina ar iepriekšējo panta redakciju, tad ar šīm izmaiņām tika panākts, ka recidīvu veido nevis jebkādi divi noziedzīgi nodarījumi (tātad arī aiz neuzmanības), bet tikai tīši izdarīti noziedzīgi nodarījumi.

¹⁹ Krastiņš U. Komentārs Krimināllikuma 24.pantam. Grām.: Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 122.lpp.

²⁰ Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts: 13.12.2012.Latvijas Vēstnesis, 13.12.2012., Nr.202 Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253698-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 04.03.2021.]

Attiecībā uz grozījumu saturisko tvērumu, autore secina, ka ir veikti gan normas savstarpēji saskaņojoši un precizējoši grozījumi, gan arī sistēmiski pavisam nozīmīgs grozījums.

Par būtisku grozījumu, autoresprāt, uzskatāms atkārtotības kā noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veida izslēgšana.

Likumdevējs atkārtotības izslēgšanu pamato ar to, ka KL paredzētajai reglamentācijai saistībā ar noziedzīgu nodarījumu atkārtotību ir bijuši vairāki trūkumi un nepilnības, proti:

- 1) tiek pārkāpts princips *non bis in idem* gadījumā, ja noziedzīgu nodarījumu atkārtotību veido speciālais noziedzīgu nodarījumu recidīvs;
- 2) speciālais noziedzīgu nodarījumu recidīvs vienlaikus atzīstams par noziedzīgu nodarījumu atkārtotību, t. i., viens noziedzīgs nodarījums vienlaikus veido divus noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidus;
- 3) iekļaujot noziedzīgu nodarījumu atkārtotību KL Sevišķās daļas pantos kā kvalificējošo pazīmi un paredzot sodu par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, nav iespējams ievērot izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaitu – nosakot maksimālu sodu par atkārtoti izdarītu noziedzīgu nodarījumu, jārēķinās ar to, ka attiecīgo sodu atļauts piemērot gan par vienu atkārtoti izdarītu noziedzīgu nodarījumu, gan arī par diviem, trim, 10 vai 30 nodarījumiem;
- 4) gadījumos, kad noziedzīgu nodarījumu atkārtotība nav atzīta par noziedzīgu nodarījumu kvalificējošo pazīmi, tā vērtējama kā atbildību pastiprinošs apstāklis, bet vairāku noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija neatšķiras no viena noziedzīga nodarījuma kvalifikācijas. Ņemot vērā, ka KL panta sankcija tiek formulēta, domājot par vienu noziedzīgu nodarījumu, tiesas un prokurora iespējas noteikt taisnīgu sodu par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem ir būtiski ierobežotas;
- 5) dažādu situāciju esamība saistībā ar noziedzīgu nodarījumu atkārtotību negatīvi ietekmē kriminālsodu piemērošanas politiku. Piemēram, ja KL pantā ir paredzēta atbildība par atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, tiesas izvairās piemērot maksimālo panta sankcijā paredzēto sodu pat gadījumos, ja izdarīto noziedzīgu nodarījumu skaits ir ļoti liels, jo nākamajā krimināllietā izdarīto noziedzīgu nodarījumu skaits var būt vēl lielāks, tāpēc vienmēr tiek „rezervēta” iespēja piemērot bargāku sodu nākotnē. Tāpat, analizējot soda apmēru, kas paredzēts par atkārtoti izdarītu noziedzīgu nodarījumu, tiesai un prokuroram nav īstas skaidrības par to, cik lielā mērā jāpalielina krimināltiesiskā represija saistībā ar izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaitu;

- 6) noziedzīgu nodarījumu atkārtotība, objektīvi to vērtējot, ir pamats bargāka soda piemērošanai salīdzinājumā ar gadījumu, kad persona pirmo reizi izdarījusi vienu noziedzīgu nodarījumu. Tomēr gadījumos, kad noziedzīgu nodarījumu atkārtotība ir atzīta par kvalificējošo apstākli, šo apstākli, ievērojot KL 48. panta ceturto daļu, nedrīkst vērtēt kā atbildību pastiprinošu apstākli. To ievērojot, personai, kura izdarījusi vairākus noziedzīgus nodarījumus, piemēro panta sankcijā paredzēto minimālo sodu, kas nebūtu iespējams, ja atkārtotība būtu atzīta par atbildību pastiprinošu apstākli;
- 7) vairākos gadījumos noziedzīgu nodarījumu atkārtotība nav vienīgā konkrētās panta daļas kvalificējošā pazīme. Ļoti bieži attiecīgā pazīme alternatīvi kombinēta ar noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās. Nosakot sodu pēc KL pantu daļām, kas ietver vairākas kvalificējošās pazīmes, fakts, ka persona ir izdarījusi vairākus noziedzīgus nodarījumus, ļoti bieži nav konsekventi novērtēts.²¹

Tāpat izmaiņas tika pamatotas ar to, ka vairāku citu Eiropas valstu krimināltiesību sistēmas neparedz tādu daudzējādības veidu kā noziedzīgu nodarījumu atkārtotība, ka šādu pazīmi izslēdz vai plāno izslēgt no krimināllikumiem valstīs, kur šāda pazīme agrāk bijusi.

Saistībā ar iepriekšminēto, autore atzīmē, ka jau 1999.gadā viens no pazīstamākajiem krimināltiesību zinātniekiem, Dr.habil.iur. prof.Uldis Krastiņš teicis, ka patiesībā noziedzīgu nodarījumu atkārtotība ir tā pati nodarījumu reālā kopība. Atšķirība parādās vienīgi tajā apstākļī, ka nodarījumu reālā kopība Krimināllikumā parādās kā panta dispozīcijā ietverta kāda noziedzīga nodarījuma pazīme, pārsvarā gadījumu kā nodarījumu kvalificējoša pazīme.²²

Arī pēc vairāk kā desmit gadiem, kad tapa minētie grozījumi, profesors min vairākus gadījumus, kur nodarījumi tiek kvalificēti ar atkārtotības pazīmi, bet taisnīguma princips prasa, lai veidotu noziedzīgu nodarījumu reālo kopību.²³

²¹ Likumprojekts "Grozījumi Krimināllikumā" Nr.90/TA-1028 (2010) un tā anotācija. 21.10.2011. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/F8EAF0BB07FCB67AC225793300488419?OpenDocument> [aplūkots 05.03.2021.]

²² Krastiņš U. Par tiesību normu konkurenci. Latvijas Vēstnesis. 1999. Pieejams: <http://periodika.lv/periodika2-viewer/view/index-dev.html?lang=fr#issue:/latv1999n107-108|issueType:P> [aplūkots 06.03.2021.]

²³ Sīkāk sk.: Krastiņš U. Noziedzīgu nodarījumu atkārtotības un kopības teorētiski praktiskie risinājumi. Jurista Vārds, Nr. 48, 30.11.2010.

Tāpat minētais tiesībzinātnieks atzīmēja, ka kvalificējot katru kriminālsodāmu noziedzīgu nodarījumu kā patstāvīgu atsevišķu nodarījumu un nosakot par to atbilstošu galīgo sodu saskaņā ar KL 50. panta noteikumiem, tiks panākts vienveidīgs un taisnīgs risinājums visos gadījumos, kad persona izdara vairākus noziedzīgus nodarījumus.²⁴

I.Gratkovskas un U.Zemzara publikācijā tiek pausts uzskats, ka teorētiski analizējot kādu kāzusu par noziedzīgu nodarījumu atkārtotību, gan prokurori, gan arī tiesneši parasti pareizi saskata vairākus izdarītāja noziedzīgos nodarījumus. Tomēr, kad jāpauž viedoklis par piespriežamo sodu vai jāpiespiež personai sods par konkrētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas veido atkārtotību, procesa virzītāji izdarīto bieži vērtē nevis kā vairākus, bet kā vienu noziedzīgu nodarījumu. Tāpēc nav retums, ka par vairākiem atkārtoti izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem personai piespriež pārāk vieglu sodu, notiesā nosacīti, piemēro sodu, kas atbilst minimālajam sodam, ko var piemērot par vienu noziedzīgu nodarījumu.²⁵ Taču profesore Dr.iur.Valentija Liholaja, analizējot sodu piemērošanas praksi, ir norādījusi, ka ievērojot likuma prasības, ir visas iespējas nodrošināt soda individualizāciju un noteikt sodu, kas būtu adekvāts nodarījumam.²⁶

Pētnieciskā darba ietvaros, pētot vairākus desmitus tiesu nolēmumus, kur tiek veidotas reālās kopības, autore konstatē, ka atkārtotības institūta izslēgšana nav attaisnojusi. Piemēram, ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas lēmumu, ar kuru tiek atstāts negrozīts Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2020.gada 22.janvāra spriedums²⁷, /pers.A/ atzīts par vainīgu un sodīts:

- par Krimināllikuma 162.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 8 mēnešiem, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu;
- par Krimināllikuma 162.¹ panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu;
- par Krimināllikuma 166.panta ceturtajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu un 6 mēnešiem;
- par Krimināllikuma 162.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu un 1 mēnesi;

²⁴ Krastiņš U, 2010.

²⁵ Gratkovska I., Zemzars U. Kriminālsodu politikas aktualitātes. Jurista Vārds, Nr. 18, 03.05.2011.

²⁶ Liholaja V. Kriminālsodu politikas koncepcija un no tās izrietošie grozījumi Krimināllikumā. Latvijas Universitātes Žurnāls „Juridiskā zinātne” Nr.3, 2012, 9.lpp.

²⁷ Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 06.07.2020. lēmums lietā Nr.11353052618 [nav publicēts]

- par Krimināllikuma 166.panta ceturtajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu un 8 mēnešiem;
- par Krimināllikuma 162.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu un 2 mēnešiem;
- par Krimināllikuma 166.panta ceturtajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu un 9 mēnešiem;
- par Krimināllikuma 162.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu un 4 mēnešiem;
- par Krimināllikuma 162.¹ panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu;
- par Krimināllikuma 166.panta ceturtajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem un 6 mēnešiem, ar probācijas uzraudzību uz 2 gadiem;
- par Krimināllikuma 183.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem;
- par Krimināllikuma 166.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem, ar probācijas uzraudzību uz 1 gadu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un trešo daļu galīgais sods /pers.A/ noteikts, piespriestos sodus daļēji saskaitot, brīvības atņemšana uz 5 gadiem 6 mēnešiem, ar probācijas uzraudzību uz 4 gadiem un 6 mēnešiem.

Autore vērs uzmanību, ka KL 166.panta ceturtajā daļā, par kuru persona ir atzīta par vainīgu četros noziedzīgos nodarījumos no kopā divpadsmit, noteikts, ka par sešpadsmit gadu vecumu nerasniegušas personas pamudināšanu, iesaistīšanu, piespiešanu piedalīties vai izmantošanu pornogrāfiskā priekšnesumā vai pornogrāfiska rakstura materiāla izgatavošanā — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.

Kā tas konsekventi izriet no tiesas nolēmuma, persona par katru no šiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir sodīta ar sankcijā paredzēto minimālo sodu, taču par divpadsmit noziedzīgiem nodarījumiem – persona nav sodīta pat ne ar pusi no maksimāli pieļaujamā soda apmēra, par kuru tiek paredzēta atbildība smagākajā no inkriminētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

Citā gadījumā, piemēram, Kurzemes rajona tiesa ir atzinusi personu par vainīgu 18 noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, no kuriem viens noziedzīgs nodarījums ir kvalificēts saskaņā ar KL 126.panta pirmo daļu, viens saskaņā ar KL 175.panta trešo daļu, bet pārējie 16 – saskaņā ar KL 193.panta otro daļu.²⁸

Par noziedzīgu nodarījumu, par kuru atbildība paredzēta KL 125.panta pirmajā daļā, tiesa personu ir sodījusi ar brīvības atņemšanu uz vienu gadu, par 175.panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu – ar brīvības atņemšanu uz astoņiem mēnešiem, savukārt par katru no 16 noziedzīgajiem nodarījumiem, kas kvalificēti saskaņā ar KL 193.panta otro daļu, sods noteikts – īslaicīga brīvības atņemšana uz vienu mēnesi. Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo un trešo daļu pēc noziedzīgu nodarījumu kopības sodus daļēji saskaitot, sods par šiem noziedzīgiem nodarījumiem kopā tika noteikts brīvības atņemšana uz diviem gadiem.

Kā redzams, arī iepriekšminētajā gadījumā, kaut atkārtotības institūts ir izslēgts, par adekvātu sodu (gan KL 175.panta trešā daļa, gan KL 193.panta otrā daļa paredz sankciju – brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem), kad tiesas ieskatā ir izdarīti 18 noziedzīgi nodarījumi, to nosaukt nevar. Līdz ar to autore pievienojas atsevišķās publikācijās paustajam, ka situācija pašlaik neatšķiras no tās, kāda tika raksturota, pamatojot šo grozījumu nepieciešamību.²⁹

Tā kā pēc šiem grozījumiem Krimināllikumā attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu daudzējādību izmaiņas nav veiktas, turpmāk darbā autore noskaidros, vai šī brīža redakcijā esošie daudzējādības veidi kalpo tam, lai tiktu sasniegts taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums un ievērotas cilvēka pamattiesības – tiesības uz taisnīgu tiesu, kuras garantē Latvijas Republikas Satversme.

²⁸ Kurzemes rajona tiesas 25.02.2021. spriedums lietā Nr.11360014020 [nav publicēts]

²⁹ Liholaja V. Soda noteikšana par kopību veidojošiem noziedzīgiem nodarījumiem. Jurista Vārds, 17.01.2017., Nr. 3 (957), 19.lpp.

2.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBAS JĒDZIENS UN VEIDI

No šobrīd spēkā esošā KL normatīvā regulējuma izriet, ka noziedzīgu nodarījumu daudzējādība ir tad, kad viena persona izdara (vai pieļauj):

1) divus vai vairākus patstāvīgus nodarījumus (divas darbības vai bezdarbības), kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm;

2) vienu nodarījumu (darbība vai bezdarbība), kas atbilst vismaz divu dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm (KL 24.panta pirmā daļa).

Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veidi ir noziedzīgu nodarījumu kopība un recidīvs (KL 24.panta otrā daļa).

KL 26.panta pirmā daļa noteic, ka noziedzīgu nodarījumu kopību veido vienas personas izdarīts viens nodarījums vai vairāki nodarījumi, kas atbilst divu vai vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, ja šī persona nav notiesāta ne par vienu no šiem noziedzīgajiem nodarījumiem un nav arī iestājies kriminālatbildības noilgums.

Autores ieskatā, tāpēc, ka šie noziedzīgo nodarījumu sastāvi ir vismaz divi, tā iemesla dēļ arī faktiski tiek runāts par kopību, jo kopība jau no paša nosaukuma prezumē, ka kvalifikācijā būs vismaz divi panti.

Personas izdarīts nodarījums, kas atbilst vairāku dažādu savstarpēji saistītu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību (KL 26.panta otrā daļa).

Personas izdarīti divi vai vairāki savstarpēji nesaistīti nodarījumi, kas atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, veido noziedzīgu nodarījumu reālo kopību (KL 26.panta trešā daļa).

Autoresprāt, pie kopības veidošanas vai neveidošanas, svarīgi ir paturēt prātā KL 26.panta ceturtajā daļā noteikto, proti, ka noziedzīgu nodarījumu kopību neveido nodarījums, par kura izdarīšanu persona atbrīvota no kriminālatbildības, kā arī KL 26.panta piekto daļu. Tajā ir ievērtā nostādne, ka, ja viens noziedzīgs nodarījums atbilst Krimināllikuma sevišķajā daļā paredzētajai vispārējai un speciālai normai, tad noziedzīgu nodarījumu kopība neveidojas un kriminālatbildība iestājas tikai saskaņā ar speciālo normu.

Ņemot vērā iepriekšminēto, kopīgais noziedzīgu nodarījumu ideālai un reālai kopībai ir tas, ka viena un tā pati persona ir izdarījusi:

- 1) divus vai vairākus patstāvīgus (tātad viens otru neaptver) noziedzīgus nodarījumus, kā rezultātā tie tiek kvalificēti kopībā;
- 2) ne par vienu no tiem nav notiesāta – tātad, ja persona par kādu no tiem ir notiesāta un tas ir tīšs noziedzīgs nodarījums, tad runa var būt tikai par noziedzīga nodarījuma recidīvu, bet ne vairs par kopību;
- 3) nav iestājies kriminālatbildības noilgums (ja par kādu no nodarījumiem ir iestājies kriminālatbildības noilgums, attiecīgi par to personu pie kriminālatbildības saukt vairs nevar).

Savukārt, lai arī no likuma tas tiešā veidā neizriet, bet gan ideālai, gan reālai kopībai ir atšķirīgs:

1) Patstāvīgo noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas laiks – tie ir divi patstāvīgi noziedzīgi nodarījumi, kuri atšķiras laika ziņā. Ideālās kopības gadījumā tas faktiski būs vienā laikā izdarīts, bet reālās kopības gadījumā, lai arī citkārt pat ar nelielu laika atstarpi, bet tomēr būs šis laika pārrāvums, un to varēs konkrēti fiksēt. Reālās kopības gadījumā būs laika intervāls starp pirmo noziedzīgo nodarījumu un otro. Vienā gadījumā tas var būt gads, citā gadījumā tas var būt mēnesis, nedēļa, diena, vai pat minūtes. Laika intervāla aplītūdai nav nozīmes kvalifikācijā, kā vienā, tā otrā gadījumā var tikt konstatēta reālā kopība.

2) Noziedzīgo nodarījumu savstarpējā saistība – ideālās kopības gadījumā, kā jau tika noskaidrots no ideālās kopības definīcijas, noziedzīgi nodarījumi ir savstarpēji saistīti. Reālajā kopībā var runāt tikai par šķietamo saistību sadzīviskā izpratnē, taču ne juridiskā, par ko būs iespējams pārliecināties turpmākajās nodaļās.

Autore vērs uzmanību, ka arī no Kriminālprocesa likuma³⁰ (turpmāk arī – KPL) raugoties, praktiski atspoguļojot reālo vai ideālo kopību procesuālos dokumentos, ir atšķirības.

Tā, piemēram, KPL 405.panta pirmā daļa noteic, ka lēmumā par saukšanu pie kriminālatbildības (turpmāk arī – apsūdzība) prokurors norāda katra inkriminētā noziedzīga nodarījuma faktiskos apstākļus, kas nosaka juridisko kvalifikāciju (2.punkts), noziedzīga nodarījuma juridisko kvalifikāciju (3.punkts). KPL 405.panta otrā daļa norāda, ka ja noziedzīgi nodarījumi izdarīti ideālajā kopībā, šā panta pirmajā daļā minēto norāda kopā par visiem šādā kopībā izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Tātad no Kriminālprocesa likuma izriet, ka apsūdzībā vienmēr, pat vārdiski to nenoformulējot, būs redzams, vai tā ir ideālā vai reālā kopība. Ja tā būs reālā kopība, tad par

³⁰ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts: 21.04.2005.

katru noziedzīgo nodarījumi atsevišķi būs apraksts, faktiskie apstākļi (kas tika izdarīts – cik, kādā vietā, cik reizes, kādas sekas iestājušās, ja tās ir iestājušās), un attiecīgi tai sekojoša kvalifikācija. Pēc tam nākamais nodarījums – atkal pilns apraksts, faktiskie apstākļi un tam atbilstoša juridiskā kvalifikācija.

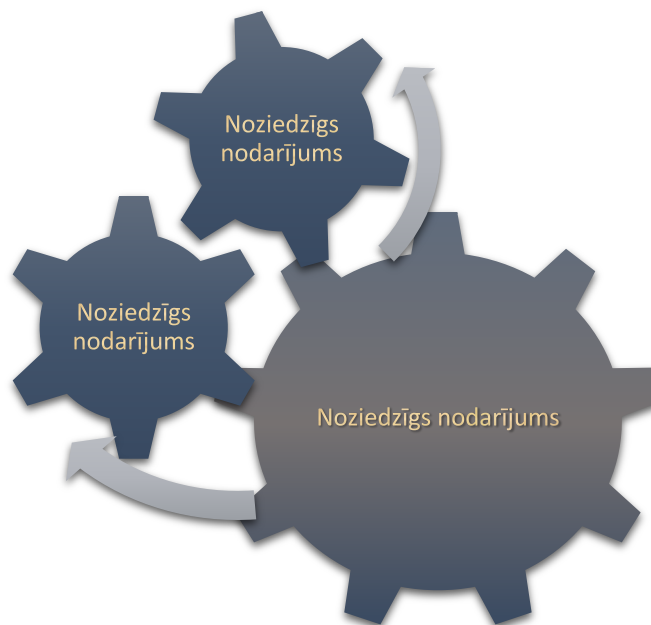
Savukārt ideālās kopības gadījumā, no Kriminālprocesa likuma 405.panta otrās daļas formulējuma izriet, ka visi faktiskie apstākļi tiks norādīti vienkopus, un gala rezultātā visa noziedzīgā nodarījuma aprakstam sekos viena kvalifikācija, kurā būs divi panti.

Līdz ar to var izdarīt secinājumu, ka tam, ka personu sauc pie kriminālatbildības saskaņā ar ideālās vai reālās kopības nosacījumiem, ir ne tikai krimināltiesiska nozīme – veidojot ideālo vai reālo kopību, bet arī procesuāla.

Ar recidīva konstatēšanu ir šķietami vienkāršāk, atbilstoši KL 27.pantam noziedzīga nodarījuma recidīvu veido personas izdarīts jauns tīšs noziedzīgs nodarījums pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarītu tīšu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to jaunā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī nav noņemta vai nav dzēsta likumā noteiktajā kārtībā.

3. NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU IDEĀLĀ KOPIĒBA – TEORIJA UN PRAKSE

3.1 Ideālās kopības pazīmes

Ideālās kopības gadījumā vienmēr ir viens nodarījums – viena darbība vai bezdarbība, kas izraisa divus noziedzīgus nodarījumus. Līdz ar to ideālās kopības gadījumā, lai arī sākotnēji it kā ir viens nodarījums, autore shematiski ir attēlojusi, ka gala rezultātā ir divi noziedzīgi nodarījumi. Ar bultiņām autore vērs uzmanību uz to, ka šie noziedzīgie nodarījumi ir savstarpēji saistīti, proti, tie rodas no viena kopēja noziedzīga nodarījuma.

Arī krimināltiesību zinātnieki pamatoti norāda, ka noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība veidojas gadījumos, kad viena un tā pati persona ar savu darbību vai bezdarbību vai ar savstarpēji saistītām darbībām vienā šo darbību realizēšanas procesā kādā brīdī izdara vēl kādu citu patstāvīgu noziedzīgu nodarījumu.³¹

Kā noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības klasisks piemērs, kas tiek minēts gan juridiskajā literatūrā³², gan, kā autore atceras no bakalaura studiju programmas – lekcijās, kurās tiek apgūts kopības jēdziens un veidi, ir gadījums, kad izvarošanas laikā vainīgais cietušo inficējis ar seksuāli transmisīvo slimību (KL 159.panta atbilstošā daļa un KL 134.pants).

³¹ Krastiņš U., Liholaja V, 2018, 125.lpp.

³² Ibid.

Pārsvārā gadījumu noziedzīgu nodarījumu ideālo kopību raksturo tas, ka personas sāktā noziedzīgā darbība vērsta uz viena mērķa sasniegšanu, bet šīs darbības realizācijas procesā rodas kādas citas kaitīgas sekas, kuras neaptver viena noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes.³³

Līdz ar to tiesību doktrīnā tiek skaidrots, ka sākotnēji personai bijis nodoms sasniegt vienu rezultātu, bet šī nodoma realizācija izraisījusi citas atšķirīgas kaitīgās sekas (citu rezultātu), kas bieži vien ir smagāks par sākotnēji gribētajām vai pieļautajām kaitīgajām sekām. Tādos gadījumos parasti tiek apdraudētas atšķirīgas intereses (nodarījuma objekti) un personas subjektīvā attieksme pret šādām sekām var izpausties gan nodoma, gan neuzmanības formā.³⁴

Ievērojot iepriekš paustās atziņas, autore vērš uzmanību uz turpmāk minēto.

- 1) Ideālo kopību veidojošie noziedzīgie nodarījumi ir savstarpēji saistīti un laika ziņā nav norobežojami.³⁵

Piemēram, tiek izdarīta slepkavība vairāku personu dzīvībai bīstamā veidā (KL 117.panta 3.punkts), iemetot spridzekli pūlī, kas ir vērsts pret vienu konkrētu personu, un ar šādu darbību tiek radīts kaitējums blakus stāvošām personām miesas bojājumu veidā, kas gala rezultātā ir kvalificējams kā slepkavības un miesas bojājumu (KL XIII nodaļas atbilstošais pants) ideālā kopība.

Ar šo piemēru autore ilustrē, ka faktiski var redzēt, ka šie nodarījumi, proti, slepkavība un miesas bojājumu nodarīšana, ir savstarpēji saistīti, laika ziņā nav norobežojami. Tā ir viena darbība – spridzekļa iemešana pūlī, sprādziena izraisīšana, un lai arī tie ir divi noziedzīgi nodarījumi, šos nodarījumus nevar nošķirt.

- 2) Šie nodarījumi ir cēloņsakarībā, jo pirmā nodarījuma veikšana izraisa vēl kāda cita patstāvīga nodarījuma izdarīšanu.³⁶

Kā piemērā par slepkavību un miesas bojājumu nodarīšanu – šī noziedzīgā darbība, kas vērsta uz slepkavību, ir izraisījusi arī kādas citas patstāvīgas sekas, kas ir patstāvīga noziedzīga nodarījuma pazīme, proti, miesas bojājumu nodarīšana.

- 3) Ideālai kopībai raksturīgs, ka personas sāktā noziedzīgā darbība vērsta uz viena mērķa sasniegšanu, bet šīs darbības realizācijas procesā rodas:

³³ Krastiņš U., Liholaja V, 2018, 126.lpp.

³⁴ Krastiņš U. Normu konkurence un noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. Grām.: Latvijas Universitātes 73.zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2015, 176.-177.lpp.

³⁵ Hamkova D. Liholaja V. Problems of Classifying an Aggregation of Criminal Offences. Journal of the University of Latvia No. 10, Law, 2017, p.132.

³⁶ Ibid.

- kādas citas kaitīgas sekas, kas sākotnēji nav gribētas, un tās neaptver viena noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme³⁷ (atsaucoties uz 1.punktā minēto piemēru – darbība vērsta uz dzīvības atņemšanu, bet šīs darbības īstenošanas rezultātā ir izdarīts kaitējums arī citām interesēm (personas veselības interese), tātad ir radītas sekas, kuras šīs sākotnējās darbības fons neaptver);
 - citas ar likumu aizsargātas intereses apdraudēšana, kuras neaizsargā konkrēta Krimināllikuma norma³⁸ (tas nozīmē, ka ideālās kopības gadījumā ir runa par atšķirīgiem noziedzīga nodarījuma objektiem – dzīvība un veselība (autore iepriekšminētajā piemērā), tāpat tā var būt īpašuma interešu apdraudēšana un veselība, vai sabiedriskā kārtība un veselība u.tml).
- 4) Ideālo kopību parasti veido tādi nodarījumi, kuri pēc savas dabas nav tik cieši savstarpēji saistīti, lai likumdevējs tos būtu apvienojis vienā salikta sastāva noziedzīgā nodarījumā.³⁹

Tomēr autore norāda, ka salikti sastāvi, kas ir likumdevēja legalizēta ideālā kopība, Krimināllikumā ir pietiekoši daudz. Tāpēc vienmēr, kad pantā ir norāde, ka nodarījums ir saistīts ar vardarbību, miesas bojājumu nodarīšanu, vai smagām sekām, ir jāpārbauda sankcijas – vai tās ir saskaņotas.

Pretējā gadījumā, ja salikta sastāva noziedzīgos nodarījumos kaitīgās sekas atbilst kādam citam noziedzīgam nodarījumam, kas ir smagāk sodāms, veidojas nodarījumu ideālā kopība, jo krimināltiesībās pastāv atzīts princips, ka smagāko nodarījumu nedrīkst aptvert ar viegālo, kas savukārt izriet no taisnīguma principa.⁴⁰

Praksē ideālā kopība tiek atspoguļota, piemēram, gadījumā, kad persona vada transportlīdzekli bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām (transportlīdzekļa vadīšanas tiesības noteiktā kārtībā ir atņemtas), atrodoties alkohola ietekmē.

Tā ar 2021.gada 25.janvāra Zemgales rajona tiesas spriedumu lietā Nr.11390078720⁴¹ /pers.A/ tiek saukta pie kriminālatbildības saskaņā ar KL 262.panta pirmo daļu un KL 312.panta otro daļu.

³⁷ Hamkova D. Liholaja V, 132.lpp.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Krastiņš U., Liholaja V, 2018, 125.lpp.

⁴¹ Zemgales rajona tiesas 25.01.2021. spriedums lietā Nr.11390078720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/438889.pdf> [aplūkots 10.02.2021.]

Tiesas spriedumā lasāms, ka /pers.A/ vadīja transportlīdzekli bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām (transportlīdzekļa vadīšanas tiesības noteiktā kārtībā atņemtas), atrodoties alkohola ietekmē.

2020.gada 26.decembrī pulksten.16.48 /pers.A/, būdams agrāk sodīts, papildsoda – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanas izciešanas laikā, alkohola ietekmē (alkohola koncentrācija izelpotajā gaisā 0,51 un 0,48 promiles, kas pielīdzināma alkohola koncentrācijai asinīs), bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām, kuras atņemtas ar Tukuma rajona prokuratūras 2020.gada 2.novembra priekšrakstu par sodu, vadīja automašīnas *Renault Megane*, valsts reģistrācijas numurs [..], Kandavas novada Kandavas pagastā pa ceļu Līgas – Zentene – Rideļi 3 km virzienā no Zentenes uz Līgām. Ar savām darbībām /pers.A/ izdarīja noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 262.panta otrajā daļā.

/pers.A/ izvairījās no tiesību ierobežošanas soda izciešanas. 2020.gada 26.decembrī pulksten.16.48 /pers.A/, būdams sodīts ar Tukuma rajona prokuratūras 2020.gada 2.novembra priekšrakstu par sodu ar papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu uz 4 gadiem 6 mēnešiem, tiesību ierobežošanas soda izciešanas laikā vadīja automašīnu *Renault Megane*, valsts reģistrācijas numurs [..], Kandavas novada Kandavas pagastā pa ceļu Līgas – Zentene – Rideļi 3 km virzienā no Zentenes uz Līgām.

Rezulātā ar vienu darbību – transportlīdzekļa vadīšanu (šajā gadījumā alkohola reibumā), persona īsteno gan KL 262.panta pirmajā daļā paredzēto nodarījumu, gan arī vienlaicīgi izvairās no tiesību ierobežošanas soda izciešanas, kas veido ideālo kopību. Līdzīgi jautājums risināts arī citos nolēmumos.⁴²

Taču līdzīgos apstākļos, proti, kad tiek vadīts transportlīdzeklis bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām (transportlīdzekļa vadīšanas tiesības atņemtas), atrodoties alkohola ietekmē, nodarījums tiek kvalificēts tikai saskaņā ar KL 262.panta pirmo daļu⁴³. Protams, šāds kvalifikācijas risinājums var pastāvēt, tomēr, autoresprāt, šajā nolēmumā iztrūkst tiesas argumentācijas par to, kad un kādos apstākļos transportlīdzekļa vadīšanas tiesības ir atņemtas, lai sabiedrībai nerastos šaubas par to, ka, iespējams, arī šis nodarījums ir izdarīts tiesību ierobežošanas soda (ja šāds papildsods ir bijis piespriests) laikā un līdz ar to būtu nepieciešama papildu kvalifikācija saskaņā ar KL 312.panta otro daļu.

⁴² Sk. arī: Rīgas rajona tiesas spriedums 07.01.2021. lietā Nr.11520036220, Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/437394.pdf> [aplūkots 10.03.2021.]

⁴³ Zemgales rajona tiesas 25.01.2021. spriedums lietā Nr.11210081720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/438542.pdf> [aplūkots 11.03.2021.]

Tomēr gan no autores iepriekšminētā ilustrētā piemēra, gan prakses var konstatēt, ka kā vienā, tā otrā gadījumā, veidojot ideālo kopību, nevienā no tiem nesakrīt tiešie objekti. Vienā gadījumā ir veselības un dzīvības intereses, otrā gadījumā – ceļu satiksmes drošības un jurisdikcijas intereses. Autores ieskatā, ja tiesību piemērotājs kvalificētu un veidotu ideālo kopību pēc vienas nodaļas pantiem, tad būtu jāpievērš uzmanība tam, vai tomēr nav runa par tiesību normu konkurenci.

3.2 Tiesību normu konkurences nošķiršana no ideālās kopības

Risīnot noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības jautājumus, nereti sastopamies ar ārēji it kā līdzīgu parādību – krimināltiesību normu konkurenci. Arī normu konkurences gadījumos ir viena noziedzīga darbība vai bezdarbības akts, un jāvērtē vismaz divas krimināltiesību normas.⁴⁴

Tomēr autore uzsver, ka KL 26.panta piektajā daļā, kas pētnieciskā darba ietvaros jau tika minēta un tādēļ vēlreiz netiks citēta, ir ietverta nostādne, ka normu konkurence un nodarījumu kopība ir atšķirīgi krimināltiesību institūti un to kvalifikācijas noteikumi ir dažādi. Normu konkurences izpratne ir svarīga, lai nepieļautu *non bis in idem* principa jeb *nemo debet bis puniri pro uno delicto* (neviens nevar tikt divas reizes sodīts par vienu noziegumu)⁴⁵ pārkāpumu.

Ja pastāv normu konkurence, noziedzīgais nodarījums jākvalificē tikai saskaņā ar vienu konkurējošo krimināltiesību normu, bet noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības gadījumā – katrs nodarījums jākvalificē atsevišķi.⁴⁶ Tātad normu konkurences gadījumā persona tiks saukta pie atbildības saskaņā tikai ar vienu Krimināllikuma normu.

Atšķirība starp normu konkurenci un noziedzīgu nodarījumu kopību ir pēc būtības – normu konkurences gadījumā viens noziedzīgs nodarījums atbilst vairāku noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm, bet nodarījumu ideālās kopības gadījumā – ar vienu darbību tiek izdarīti vairāki patstāvīgi noziedzīgi nodarījumi.⁴⁷

Atkarībā no noziedzīgo nodarījumu sastāvu uzbūves īpatnībām, krimināltiesību teorijā tiek izdalīti vairāki normu konkurences veidi.

⁴⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs. Vispārīgā daļa. Rīga: Firma AFS, 2007, 106.lpp.

⁴⁵ Gusāns I. Latīņu valoda – nepieciešamība vai ekstravagance. Jurista Vārds, 17.12.2013., Nr. 51 (802), 20.-24.lpp.

⁴⁶ Krastiņš U., Liholaja V, 2018, 130.lpp.

⁴⁷ Krastiņš U. 2000, 205.lpp.

Tomēr visos normu konkurences gadījumos nodarījums jākvalificē tikai pēc viena panta vai panta daļas (punkta), ņemot vērā konkurējošo noziedzīgo nodarījumu sastāvu uzbūves īpatnības un tajos ietverto pazīmju atšķirības.⁴⁸

Krimināltiesību doktrīnā, ievērojot konkurējošo normu kopīgās un atšķirīgās pazīmes, var izdalīt šādus normu konkurences veidus: vispārīgās un speciālās normas konkurenci, speciālo un savstarpējo normu konkurenci, šaurāka satura normas konkurenci ar plašāka satura normu.⁴⁹

Vispārīgās un speciālās normas gadījumā jāizvēlas speciālā norma, jo ietvertais nodarījuma sastāvs ir īpašs gadījums, kas izdalīts no vispārīgās normas, atbilstoši arī nosakot atšķirīgu sankciju.

Bieži savstarpēji konkurē speciālās normas vai to daļas. Tad ir iespējami vairāki varianti:

- 1) normu konkurences gadījumā, kad savstarpēji konkurē noziedzīgu nodarījumu pastiprinošs un mīkstinošs apstāklis, jāizvēlas norma, kas satur nodarījumu mīkstinošu apstākli;
- 2) gadījumā, kad konkurē vairāki viena nodarījumu mīkstinoši apstākļi, jāizvēlas vieglākā norma;
- 3) gadījumā, kad konkurē vairāki viena nodarījuma pastiprinoši apstākļi, kas paredzēti dažādos Krimināllikuma Sevišķās daļas pantos, nodarījums jākvalificē tikai saskaņā ar pantu, kas paredz smagāko atbildību;
- 4) gadījumā, kad tiek izdarīts viens noziedzīgs nodarījums, pastāvot vairākiem nodarījumu pastiprinošiem apstākļiem, kas paredzēti Krimināllikuma vienas normas dažādās daļās, tas jākvalificē tikai pēc smagākās panta daļas.⁵⁰

Gadījumos, kad konkurē vispārējā un speciālā norma, speciālajā normā paredzēts atsevišķs gadījums no vispārējās normas.

Turpretī, ja normu konkurenci veido daļa no plašākās normas, plašākajā normā ir ietvertas pazīmes, kas šaurāka satura normā nav paredzēta.

Tajos gadījumos, kad šaurāka satura normā ietverts smagāks nodarījums salīdzinājumā ar plašāko normu, veidojas nodarījumu ideālā kopība, jo plašākā norma tad vairs pilnībā neaptver šaurākā satura normu.⁵¹

⁴⁸ Krastiņš U. Noziedzīgu nodarījumu daudzējādība. Grām.: Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof.U.Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 280.lpp.

⁴⁹ Krastiņš U. Normu konkurence. Grām.: Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un Sevišķā daļa: Mācību grāmata. Papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001, 75.lpp.

⁵⁰ Ibid, 76.pp.

⁵¹ Ibid, 77.pp.

Tālāk autore sniegs piemēru no tiesu prakses par noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanu no normu konkurences gadījuma, kas veidojas, konkurējot kādai normas daļai (šaurāka satura) normai ar citu veselu (plašāka satura) normu.⁵²

Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedumu⁵³ /pers.E/ atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka viņš iesaistījās tādā noziedzīgā organizācijā (apvienībā), kuras sastāvā ir vismaz piecas personas un kas izveidota nolūkā izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret cilvēci un mieru, kara noziegumus, īstenot genocīdu un izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret valsti, kā arī piedalīšanos šīs organizācijas izdarītos noziegumos, turklāt viņš prettiesiski piedalījās bruņotā konfliktā, tas ir, aktīvi piedalījās ārpus Latvijas Republikas teritorijas notiekošā bruņotā konfliktā, kas vērsts pret valsts teritoriālo neaizskaramību un ir pretrunā Latvijas Republikai saistošām starptautiskajām tiesībām, neievērojot normatīvos aktus. Tiesas kolēģija, pārbaudot un novērtējot pierādījumus lietā konstatēja, ka:

/pers.E/ nolūkā piedalīties bruņotā konfliktā Sīrijā nelikumīgi izveidotas teroristiskas organizācijas „Islāma valsts Irākā un Sīrijā” jeb arābu saīsinājumā „Da'eesh” (turpmāk – „Islāma Valsts”) sastāvā ar avioreisu Rīga – Stambula devās uz Turciju, kur 2014.gada 23.septembrī Turcijas pilsētā Gaziantep satikās ar „Islāma Valsts” pārstāvjiem un ar viņu palīdzību nelikumīgi šķērsoja Turcijas – Sīrijas robežu.

Tādā veidā /pers.E/ iesaistījās teroristiskajā grupējumā „Islāma Valsts”, kura sastāvā ir vismaz piecas personas un kas dibināts nolūkā izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret valsti – graut Sīrijas un Irākas valsts teritoriālo vienotību, to teritorijās nodibinot kalifātu, izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret cilvēci un mieru, nodarot kaitējumu civiliedzīvotājiem un civilajai infrastruktūrai, īstenot genocīdu, vēršoties pret cilvēkiem, kas neatbalsta viņu reliģisko pārliecību, un veicot „etniskās tīrīšanas” pret ziemeļu minoritāšu grupām, kā arī veikt agresijas aktus vairāku valstu teritorijās.

/Pers.E/ nebija Latvijas Nacionālo bruņoto spēku vienības karavīrs un pārkāpa likuma „Latvijas Nacionālo bruņoto spēku piedalīšanās starptautiskajās operācijās” noteikumus par tiesisko kārtību, kādā personas var piedalīties ārpus Latvijas Republikas teritorijas notiekošā bruņotā konfliktā.

⁵² Dr.habil.iur.prof.U.Krastiņš ir paudis, ka īpaša problēma ir saistīta ar noziedzīgu nodarījumu ideālās kopības norobežošanu no normu konkurences gadījuma, kas veidojas, konkurējot šaurāka satura normai ar plašāka satura normu. Skat. Krastiņš U. Normu konkurence un noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. Grām.: Tiesību efektivitāte postmodernā sabiedrībā. Latvijas Universitātes 73.zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2015, 175.lpp.

⁵³ Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 16.11.2017. spriedums krimināllietā Nr.11840003615. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/380940.pdf> [aplūkots 11.03.2021.]

Pēc pievienošanās organizācijai „Islāma Valsts” /pers.E/ laika posmā no 2014.gada 23.septembra līdz 2016.gada aprīlim Sīrijā iesaistījās nelikumīgi izveidotas teroristiskas organizācijas „Islāma Valsts” sastāvā esošajos bataljonos „Uthman Ibn Affan” un „Anwar Al-Awlaki”, piedalījās militārajās apmācībās un ar šaujamieroci atradās sardzē, kas kara laikā atzīstama par aktīvu piedalīšanos karadarbībā. Līdz ar to /pers.E/ aktīvi piedalījās bruņotā konfliktā Sīrijas teritorijā, kas vērsts pret valsts teritoriālo vienotību, atbalstot un veicinot teroristiskas organizācijas „Islāma Valsts” izdarītos sevišķi smagos noziegumus pret valsti, cilvēci un mieru, tās īstenoto genocīdu un kara noziegumus. Šādas darbības ir pretrunā Latvijas Republikai saistošām starptautiskajām tiesībām – Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) Statūtiem⁵⁴, [..].

/Pers.E/ darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 77.¹panta un 89.¹panta otrās daļas.

Autore detalizēti ir aprakstījusi noziedzīgu nodarījumu apstākļus, kurus tiesa ir atzinusi par pierādītiem, lai lasītājs varētu šos apstākļus salīdzināt ar kvalificētajiem Krimināllikuma pantiem.

Par minēto tiesas spriedumu /pers.E/ aizstāvis iesniedza kasācijas sūdzību, kas tika izskatīta Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamentā⁵⁵. Prokurore konstatēja, ka apelācijas instances tiesas spriedumā faktiskās pazīmes pilnīgi atbilst Krimināllikuma 77.¹panta un 89.¹pantā noziedzīgo nodarījumu sastāva obligātajām pazīmēm, turklāt noziedzīgie nodarījumi aprakstīti un kvalificēti kā noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība.

Senāts⁵⁶ nolēma, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Autoresprāt, Senāts lēmuma 12.2 punktā pamatoti ir norādījis, ka Krimināllikuma 89.¹ panta pirmajā daļā likumdevējs paredzējis divas obligātas noziedzīgās organizācijas pazīmes: 1) tās sastāvā ir vismaz piecas personas; 2) organizācija izveidota nolūkā – izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret cilvēci vai mieru, kara noziegumus, – izdarīt sevišķi smagus noziegumus pret valsti.

⁵⁴ Sk. Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūti. Parakstīti Sanfrancisko 26.06.1945. Pieejams: <https://likumi.lv/wwraksti/2018/020/BILDES/ARL.2227-PIEL.1.PDF> [aplūkots 11.03.2021.]

⁵⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 22.05.2018. lēmums lietā Nr.Nr.11840003615, SKK-184/2018. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/354279.pdf> [aplūkots 11.03.2021.]

⁵⁶ Ar 2018.gada 14.novembra grozījumiem likumā “Par tiesu varu” Latvijas augstākajai tiesu instancei tika atgriezts tās vēsturiskais Senāta nosaukums. Skat.: Grozījumi likumā “Par tiesu varu”: LR likums, 25.10.2018. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/302980> [aplūkots 11.03.2021.]

Likumdevējs, formulējot īpašo nolūku, norādījis uz noziedzīgu nodarījumu klasifikāciju, kas saistīta ar Krimināllikuma 9. un 10. nodaļas nosaukumiem. Visi Krimināllikuma 9. nodaļā ietvertie noziegumi apvienoti ar nosaukumu „Noziegumi pret cilvēci, mieru, kara noziegumi, genocīds”. Ar 2015.gada 12.februāra likumu „Grozījums Krimināllikumā”, kas stājās spēkā 2015.gada 19.februārī, Krimināllikuma 9. nodaļā ietvertie noziegumi tika papildināti ar vēl vienu sevišķi smagu noziegumu „Prettiesiska piedalīšanās bruņotā konfliktā”, atbildība par ko paredzēta Krimināllikuma 77.¹ pantā. „Latvijas valsts piederīgo prettiesiska piedalīšanās ārvalstīs notiekošos bruņotos konfliktos apdraud Latvijas ārējās un iekšējās drošības intereses, starptautisko mieru, kā arī soda kara noziegumu un citu starptautisku noziegumu (*jus cogens*) izdarīšanas riskus.” (*Likumprojekta „Grozījums Krimināllikumā” Nr.164/Lp 12 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)*).⁵⁷

Senāts pamatoti atzina, ka, lai noteiktu, vai Krimināllikuma 89.¹panta otrajā daļā un 77.¹ pantā paredzētie noziedzīgie nodarījumi veido noziedzīgu nodarījumu kopību vai pastāv šo normu konkurence, svarīgi noskaidrot:

1) vai viena norma (šaurāka satura tiesību norma) pēc visām noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm iekļaujas otrā normā (plašāka satura normā);

2) šaurākās un plašākās normas sankcijas.

Krimināllikuma 89.¹panta otrās daļas norma ir ar plašāku saturu attiecībā pret Krimināllikuma 77.¹ pantu, jo Krimināllikuma 89.¹panta otrajā daļā ir noteikta kriminālatbildība par piedalīšanos noziedzīgas organizācijas izdarītajos sevišķi smagos noziegumos, kas paredzēti Krimināllikuma 9. un 10.nodaļā.

Krimināllikuma 77.¹ panta un 89.¹ panta otrās daļas sankciju salīdzinājums norāda uz Krimināllikuma 89.¹ panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma apdraudētās intereses (objekta) nozīmīgumu un tai radītā kaitējuma lielāku smaguma pakāpi par Krimināllikuma 77.¹ pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

Līdz ar to, autoresprāt, ja tiesību piemērotājs katrā individuālā gadījumā rūpīgi izanalizē visus nodarījuma apstākļus, izmantojot atbilstošas juridiskās metodes, t.i., neaprobežojoties tikai ar tiesību normu gramatisko formulējumu, tas nonāks pie taisnīga rezultāta.

Citā gadījumā, piemēram, saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pret satiksmes drošību, jāpievienojas Dr.iur.A.Judinam, kurš ir paudis, ka gadījumā, ja personai, kura

⁵⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 22.05.2018. lēmums lietā Nr.11840003615, SKK-184/2018, 12.3 punkts.

izdarījusi KL 262. panta otrajā, trešajā, ceturtajā vai piektajā daļā paredzēto nodarījumu, likumpārkāpuma izdarīšanas brīdī nav bijušas tiesības vadīt transportlīdzekli (tās netika iegūtas vai tika atņemtas), minētais fakts ir vērtējams kā viens no ceļu satiksmes un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpumiem. Procesa virzītājam, aprakstot izdarīto noziedzīgo nodarījumu un uzskaitot pieļautos ceļu satiksmes un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpumus, attiecīgajos gadījumos jānorāda arī uz transportlīdzekļa vadīšanu bez tiesībām. Savukārt izdarītais noziedzīgais nodarījums jākvalificē saskaņā ar vienu – smagāko KL 262. panta daļu.⁵⁸ Autoresprāt, Dr.iur.D.Hamkova un Prof.,Dr.iur.V.Liholaja pamatoti ir norādījušas, ka šo kvalifikācijas risinājumu var pamatot ar to, ka KL 262.panta otrajā, trešajā, ceturtajā un piektajā daļā ietvertās normas pēc sava satura ir plašākas, salīdzinot ar šā panta pirmajā daļā ietverto normu, jo transportlīdzekļa vadīšana bez tiesībām ir viens no iespējamajiem ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpumiem, un tas savukārt izslēdz pat teorētisku iespēju veidot KL 262.panta pirmajā daļā un citās tā daļās paredzēto noziedzīgo nodarījumu kopību.⁵⁹

Tāpat par normas daļas (šaurāka satura) un veselas normas (plašāka satura) konkurenci varēs runāt tad, ja, piemēram, ir izdarīta laupīšana, kas ir izraisījusi smagas sekas (salikts sastāvs). Laupīšana, kas ir izraisījusi smagas sekas, ir pēc satura plašāka norma attiecībā pret smagu miesas bojājumu sastāvu, kur ir paredzēta atbildība tikai par miesas bojājumu nodarīšanu, līdz ar to, lai arī vērtējot faktiskos apstākļus – sekas abos gadījumos ir vienādas, tomēr, ja vēl ir notikusi laupīšana, un tieši tāpēc arī ir nodarīti miesas bojājumi, tad šāds gadījums atbilstu KL 176.panta ceturtajai daļai, kas pēc satura ir plašāka norma, nekā KL 125.pants.

Tomēr lasot vairākus desmitus tiesu spriedumus, kur tiek risināts jautājums par to, vai konkrētajos gadījumos veidojama ideālā kopība vai pastāv tiesību normu konkurence, autore cita starpā sastapās ar gadījumiem, kur šobrīd ir izveidota vienvēidīga tiesu prakse, taču autores ieskatā šīs tiesu prakses taisnīgums ir vērtējams jautājums. Proti, runa ir par sveša maksāšanas līdzekļa - internetbankas izmantošanu ātro kredītu izkrāpšanā, vai tāds nodarījums patiesi ir kvalificējams saskaņā ar KL 193.panta otro daļu, vai arī ir jāveido kopība ar KL 177. vai KL 180. pantu.

⁵⁸ Judins A. Noziedzīgi nodarījumi pret satiksmes drošību: likuma piemērošanas aktualitātes. Jurista Vārds, 20.12.2016., Nr. 51 (954), 16.-20.lpp.

⁵⁹ Hamkova D. Liholaja V. 2017, 145.lpp.

Tā kā arī Dr.iur. D.Hamkova norādījusi, ka judikatūrā nostiprinājies uzskats, ka personas nodarījums gadījumos, kad tiek izmantots svešs maksāšanas līdzeklis – internetbanka, ņemot ātros kredītus citas personas vārdā, kvalificējams tikai saskaņā ar KL 193. panta otro daļu, ir visai diskutabls⁶⁰, autore pie tā pakavēsies.

Visizteiktākā shēma, kas raksturo absolūto vairākumu nodarījumu saistībā ar 193.pantu⁶¹, ir t.s. ātro kredītu izkrāpšana. Shēma visos gadījumos ir ļoti līdzīga vai pat identiska – persona iegūst citas personas datus ar viltu, iegūst internetbankas pieslēgšanās paroles, kodu kartes, iegūst finanšu datus, lai var izmantot citas personas internetbanku. Kad šie dati ir iegūti, persona nosūta 0,01 *euro* ātro kredītu kompānijai – reģistrācijai, personas identitātes pārbaudei. Persona pieprasa ātro kredītu, kas visbiežāk tiek kaut kādā apmērā arī apmierināts. Uz šo svešo kontu tiek ieskaitīta naudas summa, kuru pēc tam vainīgā persona pārskaita uz savu vai citas personas kontu.

Tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse lietās par nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem”⁶² tiek norādīts, ka konstatēti atsevišķi gadījumi, kad persona apsūdzēta un notiesāta gan par sveša maksāšanas līdzekļa nelikumīgu izmantošanu, gan arī par naudas nolaupīšanu, izmantojot šo maksāšanas līdzekli. Tā kā KL 193.panta 2.daļā norādītā maksāšanas līdzekļa izmantošana ietver sevī arī rīcību ar maksājumu kartes īpašnieka kontā esošajiem naudas līdzekļiem, vai nu izņemot skaidru naudu, vai arī norēķinoties par pirkumiem vai pakalpojumiem, nodarījums kvalificējams tikai saskaņā ar šo Krimināllikuma normu, kas uzskatāma par speciālo attiecībā pret normām, kurās paredzēta atbildība par mantas nolaupīšanu. Autoresprāt, šī tēze ir aktuāla tajos gadījumos, kad ir runa par situācijām, kad ir iegūts svešs maksāšanas līdzeklis, piemēram, bankas karte, un bankomātā no kontā piesaistītajiem līdzekļiem tiek noņemta skaidra nauda⁶³. Tāpat arī, ja darbības notiek internetbankā – pieslēdzoties svešam kontam, tiek pārskaitīta naudas summa uz savu kontu.

⁶⁰ Hamkova D. Sveša maksāšanas līdzekļa nelikumīgas izmantošanas kvalifikācijas jautājumi. Grām.: Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās. Latvijas Universitātes 78.starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2020, 178.lpp.

⁶¹ Sk., piemēram, Zemgales rajona tiesas 18.02.2021. spriedums lietā Nr.11410062313. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/441803.pdf> [aplūkots 12.03.2021.]; Zemgales rajona tiesas 04.02.2021. spriedums lietā Nr.11200073212. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/440560.pdf> [aplūkots 12.03.2021.]; Vidzemes rajona tiesas 02.02.2021. spriedums lietā Nr.11400022420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/440232.pdf> [aplūkots 12.03.2021.]

⁶² Tiesu prakse lietās par nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem. 2006, 38.lpp. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/docs/summaries/2006/tiesu%20prakse_maksasanas%20lidzekli.doc [aplūkots 12.03.2021.]

⁶³ Kā tas ir atspoguļots, piemēram, Zemgales rajona tiesas 03.09.2020. spriedumā lietā Nr.11390049219. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/432370.pdf> [aplūkots 13.03.2021.]

Šādā gadījumā autore pievienojas iepriekšminētajai tēzei, jo KL 193.pants ir speciālā norma, kas ir jāinkriminē un kopība ar mantas nolaupīšanas sastāvu nav jāveido.

Minētajā tiesu prakses apkopojumā, konkrēti – kopsēdes lēmumā, tiek norādīts, ka Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesneši, apsprieduši kopsēdē tiesu prakses apkopojumu lietās par nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem, atzīst par pareizu šādu Krimināllikuma 193. pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva atsevišķu elementu interpretāciju: Krimināllikuma 193.panta 2.daļas izpratnē, maksāšanas līdzekļa izmantošana ietver sevī jebkuru rīcību ar maksājuma kartei piesaistītajā kontā esošajiem naudas līdzekļiem, t.sk., skaidras naudas izņemšana no bankomāta, un papildus kvalifikācija pēc citiem Krimināllikuma pantiem nav nepieciešama (kopsēdes lēmuma 4.punkts). Autore uzskata, ka zīmīgi ir izcelt, ka tiesu prakses apkopojums „Tiesu prakse lietās par nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem” tapis 2006.gadā, t.i., pirms 15 gadiem. Līdz ar to, atgriežoties pie t.s. ātrajiem kredītiem, autoresprāt, tur šīs tēzes izmantošana kvalifikācijas argumentācijā ir patiesi diskutabla, lai gan šī tēze ir galvenā argumentācija, ko tiesas izmanto lai pamatotu nodarījuma kvalifikāciju pēc KL 193.panta.⁶⁴

Dr.iur.D.Hamkova skaidro, ka no šīs tēzes teksta skaidri izriet, ka šī atziņa tiek attiecināta tikai uz vienu no maksāšanas līdzekļa veidiem – maksājumu karti, savukārt internetbanka kā maksāšanas līdzeklis, ievērojot gan tās fiziskos parametrus, gan funkcionālās iespējas, kardināli atšķiras no maksājumu kartes.⁶⁵

Kredītiestāžu likuma 1.panta 38.punktā ir ietverta nostādne, ka maksāšanas līdzeklis ir līdzeklis (atsevišķi vai kopā ar citu maksāšanas līdzekli) vai maksājuma instrumentu, kurš ļauj tā lietotājiem saņemt skaidru naudu vai citas lietas, saņemt vai veikt maksājumus, dot rīkojumu naudas līdzekļu pārvedumam vai apstiprināt naudas līdzekļu pārvedumu un kuru kā maksāšanas līdzekli pieņem arī tās personas, kas nav laidušas apgrozībā šo maksāšanas līdzekli. Par maksāšanas līdzekļiem uzskata skaidru naudu, čekus, maksājumu kartes (kredītkarte, debetkarte un citas tamlīdzīgas kartes), bankomātu kartes, maksājuma dokumentus, elektronisko naudu, attālinātu elektronisko kredītiestāžu operāciju (globālajā datortīklā vai

⁶⁴ Sk., piemēram, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 19.09.2016. lēmums lietā Nr.11130078713, SKK-496/2016. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3622> [aplūkots 13.03.2021.] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 03.05.2018. lēmums lietā Nr.11517093014, SKK-0171/2018. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/353067.pdf> [aplūkots 13.03.2021.] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 16.11.2015. lēmums lietā Nr.11331059113, SKK-542/2015. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3669> [aplūkots 13.03.2021.]

⁶⁵ Hamkova D. 2020, 176.lpp.

izmantojot datoru vai tālruni) programmatūru un citus tamlīdzīgus līdzekļus.⁶⁶ No minētā regulējuma izriet, ka internetbanku var uzskatīt par maksāšanas līdzekli kā attālinātu elektronisko kredītiestāžu operāciju (globālajā datortīklā vai izmantojot datoru vai tālruni) programmatūru, bet to nekādā ziņā nevar uzskatīt par maksājumu karti (uz ko tiek attiecināta tēze). Tas, ka internetbanka tiek atzīta par maksāšanas līdzekli, izriet arī no tiesu nolēmumiem. Piemēram, Rēzeknes tiesas nolēmumā ir norādīts, ka atbilstoši savai specifikai internetbanka ir atzīstama par virtuālu maksāšanas līdzekli un tā pēc savas būtības ir attālināta, elektroniska, tiešsaistes vidē eksistējoša programmatūra, piekļuve kurai tiek nodrošināta ar individuāliem, maksāšanas līdzekļa turētāja izsniegtiem piekļuves jeb autorizācijas datiem, kas ļauj sistēmai identificēt klientu.⁶⁷

Tātad, atgriežoties pie t.s. ātrajiem kredītiem, tur šī situācija ir citāda, jo persona, izmantojot datus, kurus viņa ir ieguvusi, pieslēdzas internetbankai, pēc tam, izmantojot šos internetbankas datus kā identifikācijas līdzekli, uzdodas par citu personu, slēdz distances līgumu. Ātro kredītu kompānija piešķir naudas līdzekļus šim cilvēkam, par kuru viņiem ir pamats domāt, ka viņš ir persona A, bet patiesībā viņš ir persona Z⁶⁸, līdz ar to, autoresprāt, šī konstrukcija neveidojas, jo šī tēze runā par to, ka rīcība notiek ar maksājuma kartē piesaistītajā kontā esošajiem naudas līdzekļiem.

Autores ieskatā, ja ir iegūts svešs maksāšanas līdzeklis, un tiek izmantoti maksājuma kartē esošie līdzekļi, - šajā gadījumā 193.panta otrajā daļā ietvertās tiesību normas tvērumš aptver šādus gadījumus, bet ātro kredītu gadījumos – tiek iegūti jau jauni naudas līdzekļi, kas tiek ieskaitīti attiecīgajā kontā, un pēc tam tiek izņemti, pārskaitīti u.tml.

Tādējādi, kā pamatoti atzīst Dr.iur.D.Hamkova, tie ir nevis kontā jau esoši naudas līdzekļi, bet gan naudas līdzekļi, kas tiek iegūti krāpniecisko darbību rezultātā. Šāds faktisko apstākļu kopums nosaka nepieciešamību nodarījumu kvalificēt saskaņā ar KL 193. panta otro daļu un KL 177. vai 180. pantu.⁶⁹

Arī Latvijas Republikas Prokuratūras Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas virsprokurors Alēns Mickevičs,

⁶⁶ Kredītiestāžu likums: LV likums. Pieņemts: 05.10.1995.

⁶⁷ Sīkāk sk. Rēzeknes tiesas 24.01.2017. spriedums lietā Nr.11331107213, 9.punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/324358.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]

⁶⁸ Sk., piemēram, Bauskas rajona tiesas 25.08.2014. spriedumu lietā Nr.11120080113. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/184223.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]

⁶⁹ Hamkova D. 2020, 176.lpp.

iesniedzot viedokli lietā Nr.SKK-197/2017,⁷⁰ norādījis, ka atšķirībā no maksājumu kartes, ar kuras palīdzību īpašnieka kontā esošajiem līdzekļiem, izņemot skaidru naudu vai norēķinoties par pirkumiem un pakalpojumiem, internetbankas maksāšanas līdzeklis, ja pieņem, ka tas ir pilnīgs elementu (kodu kartes numurs, internetbankas lietotāja numurs, parole, autentifikācijas u.c. noteiktie elementi) kopums, var tikt izmantots ne tikai rīkojumu došanai naudas līdzekļu operācijām, bet arī personības attālinātai identificēšanai un konkrētajā lietā arī distances līgumu noslēgšanai, /pers.B/ identificējoties dažādu ātro aizdevumu sabiedrību elektroniskajās sistēmās un noslēdzot distances līgumu /pers.E/ vārdā. Ievērojot to, ka saskaņā ar iepriekš pieminētajiem SEB ibankas izmantošanas noteikumiem, klientam dodot uzdevumus un bankai pieņemot tos izpildei, klienta parakstu aizstāj autorizācijas kods, nepastāv būtiska atšķirība starp līgumiem, kurus persona būtu noslēgusi rakstveidā uz papīra, viltojot parakstus, ar līgumiem, kuri noslēgti attālināti, paraksta vietā izmantojot cietušās personas autorizācijas kodu. Kā vienā, tā otrā gadījumā konstatējams viltus nolūkā iegūt svešu kustamu mantu – naudas līdzekļus -, bet atšķirībā no papīra dokumenta viltojuma, par kuru atbildība paredzēta Krimināllikuma 275.pantā, noslēdzot distances līgumu elektroniski un paraksta vietā izmantojot maksāšanas līdzekli, notiek nelikumīga tā izmantošana un naudas līdzekļu izkrāpšana, kas būtu kvalificējama pēc Krimināllikuma 193.panta otrās daļas un attiecīgi pēc Krimināllikuma 177. vai 180.panta. Šādos gadījumos nav pamata konstatēt tiesību normu konkurenci, jo Krimināllikuma 193.pantā ir paredzēta atbildība par paša maksāšanas līdzekļa nelikumīgu izmantošanu un tas neaptver krāpšanu, ar kuru tiek apdraudēts cits objekts – ātro aizdevumu sabiedrību mantiskās intereses, savukārt maksāšanas līdzekļa nelikumīga izmantošana, identificējoties dažādu ātro aizdevumu sabiedrību elektroniskajās sistēmās un noslēdzot distances līgumus cietušo vārdā, ir tikai veids, kādā izpaužas krāpšanas objektīvā puse.

Ievērojot iepriekš minēto, autore pievienojas A.Mickeviča viedoklim, jo autore neuzskata, ka KL 193.panta otrās daļas tvērumu var tulkot tik plaši, ka tas ir līdzeklis vēl citu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai un aptver arī krāpšanas sastāvu. Mēģinot saprast, vai piekrist tiesu praksē pastāvošajai kvalifikācijai, vai piekrist A.Mickeviča viedoklim, autore iedomājās šādu situāciju: *Persona A nolaupa svešu (personai C piederību) maksāšanas līdzekli. Persona B tajā brīdī par to neko nezina. Vēlāk persona A prasa personai B padomu, paužot, ka vēlas*

⁷⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 31.05.2017. lēmums lietā Nr.11354038014, SKK-197/2017, 6.4 punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/316269.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]

ņemt personas C vārdā ātro kredītu. Persona B sniedz padomus. Tātad persona B ir atbalstītājs, kas konkrētajā gadījumā ir veicis intelektuālo atbalstīšanu, kas izpaudusies padomu un norādījumu došanā, kā izdarīt noziedzīgo nodarījumu.

Ja personas A darbības tiek kvalificētas saskaņā ar KL 193.panta otro daļu, arī persona B, kā atbalstītājs, atbild saskaņā ar KL 20.panta ceturto daļu un KL 193.panta otro daļu.

Līdz ar to rodas jautājums, vai tas ir taisnīgi, ka persona B tiktu saukta pie atbildības par smagu noziegumu, ņemot vērā, ka praktiski persona B atbalstīja tikai krāpšanu, attiecīgi KL 177.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas ir mazāk smags noziegums (arī KL 180.pantā ietvertais noziedzīgais nodarījums ir mazāk smags noziegums). Autoresprāt, kaut vai salīdzinot sankcijas, šādu kvalifikācijas risinājumu nevarētu uzskatīt par taisnīgu.

Lai noskaidrotu arī citu valsts apsūdzību uzturētāju viedokli šajā jautājumā, autore pētnieciskā darba ietvaros izveidoja aptauju, kurā tika uzdots viens jautājums ar trim atbilžu variantiem, atstājot iespēju citai atbildei, kuru respondents var ierakstīt⁷¹.

Tika uzdots jautājums: „Vai, Jūsprāt, ātro kredītu izkrāpšana, izmantojot svešu maksāšanas līdzekli – internetbanku, ņemot kredītus citas personas vārdā, kvalificējama tikai saskaņā ar KL 193.panta otro daļu vai arī šāds nodarījums papildus kvalificējams saskaņā ar KL 177.pantu/180.pantu?”

Iespējamie atbilžu varianti (šajā darbā norādīti tādā pašā secībā, kādā tie bija aptaujas anketā):

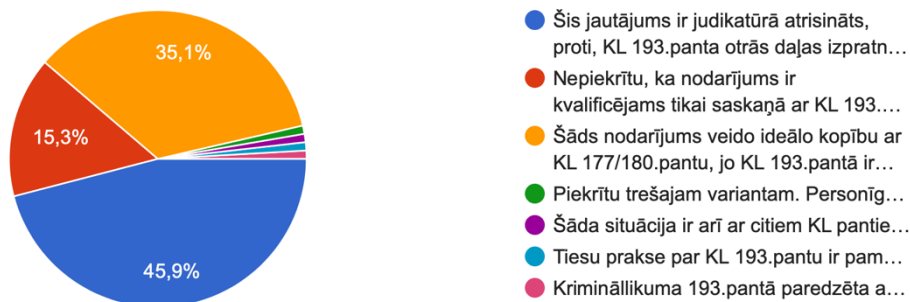
- 1) Šis jautājums ir judikatūrā atrisināts, proti, KL 193.panta otrās daļas izpratnē maksāšanas līdzekļa izmantošana ietver sevī jebkuru rīcību ar maksājumu kartei piesaistītajā kontā esošajiem naudas līdzekļiem un papildu kvalifikācija saskaņā ar citiem Krimināllikuma pantiem nav nepieciešama.
- 2) Nepiekrītu, ka nodarījums ir kvalificējams tikai saskaņā ar KL 193.panta otro daļu, bet svarīgāk, ka ir izveidojusies stabila un vienveidīga tiesu prakse.
- 3) Šāds nodarījums veido ideālo kopību ar KL 177/180.pantu, jo KL 193.pantā ir paredzēta atbildība par paša maksāšanas līdzekļa nelikumīgu izmantošanu un tas neaptver krāpšanu, ar kuru tiek apdraudēts cits noziedzīga nodarījuma objekts, - ātro aizdevumu sabiedrību mantiskās intereses, savukārt maksāšanas līdzekļa nelikumīga izmantošana, identificējoties dažādu ātro aizdevumu sabiedrību elektroniskajās sistēmās un noslēzot distances līgumus cietušo vārdā, ir tikai veids, kādā izpaužas krāpšanas objektīvā puse.

⁷¹ Sk.Pielikums.

4) Cits variants.

Sadarbojoties ar Latvijas Republikas Prokuratūras Darbības analīzes un vadības departamenta sabiedrisko attiecību speciālisti, aptauja tika izsūtīta visiem Latvijas Republikas prokuroriem. Kopā tika saņemtas 111 atbildes, kas tika apkopotas diagrammā.

Vai, Jūsprāt, ātro kredītu izkrāpšana, izmantojot svešu maksāšanas līdzekli – internetbanku, ņemot kredītus citas personas vārdā, kvalificējama...s kvalificējams saskaņā ar KL 177.pantu/180.pantu?
111 atbildes

Pirmo atbilžu variantu, proti, ka nodarījums ir kvalificējams tikai saskaņā ar KL 193.pantu, par pareizu uzskatījuši 51 prokurors, kas kopumā veido 45,9 % no 111.

Otrajam variantam, kas nozīmē to, ka lai gan prokurors nepiekrīt, ka nodarījums ir jākvalificē tikai saskaņā ar KL 193.pantu, taču svarīgāk par to ir fakts, ka ir izveidojusies stabila un vienveidīga tiesu prakse, piekrituši 17 prokurori, kas kopumā veido 15,3 %.

Trešo atbilžu variantu, jeb to, ka šāds nodarījums papildus kvalificējams saskaņā ar KL 177.pantu/180.pantu, kā pareizu izvēlējušies 39 prokurori, kas kopumā veido 35,1 %.

Šādus atbilžu variantus izvēlējušies sniegt četri prokurori:

- 1) Tiesu prakse par KL 193.pantu ir pamatota, jo nevajag sarežģīt procesu. Krāpšana ir tiesību uz svešu mantu iegūšana, bet nauda jau netiek pārskaitīta vainīgajam. Pie naudas, kas ieskaitīta citai personai (tiesības uz mantu vainīgais neigūst), bet piekļūst svešiem finanšu līdzekļiem, izmantojot svešu maksāšanas līdzekli. Jautājumu vairāk kā atbilžu, bet ņemot vērā 193.panta sankciju un kriminālprocesā cietušajiem nodrošināto iespēju saņemt atlīdzību par nodarīto zaudējumu, neredzu praktisku pamatu diskusijām. Akadēmiskā līmenī, protams, var mēģināt tikt skaidrībā, bet praktiskajā darbā tas nav aktuāli - taisnīgums tiek atjaunots, vainīgie tiek sodīti, zaudējumi tiek piedzīti...

Autoresprāt, šīs atbildes pirmā daļa nevar tikt atzīta par pamatotu, jo, lai gan no kredītiestādes sākotnēji nauda netiek pārskaitīta vainīgajam, bet personai, kuras maksāšanas līdzekli vainīgais nelikumīgi izmanto, tomēr pēc tam vainīgais šo naudu pārskaita sev – tātad iegūst tiesības uz svešu mantu.

- 2) Šāda situācija ir arī ar citiem KL pantiem. Piem., sadauza auto logu un nozog mantas no salona. 175.p. 3. un 185.1.d?

Par šo atbildi autore izteikts viedokli nodaļā, kurā tiks aplūkota reālās kopības teorija un prakse, šajā sadaļā norādot vien to, ka par šo pantu kopības veidošanu, autoresprāt, diskusijai nevajadzētu pastāvēt.

- 3) Krimināllikuma 193.pantā paredzēta atbildība par sveša finanšu instrumenta vai maksāšanas līdzekļa nolaupīšanu, tātad nolaupīšana sevī ietver visu pretiesiskas rīcības rezultātā iegūtu, proti - zādzība, laupīšana, krāpšana, piesavināšanās, līdz ar to vairs papildus kvalifikācija nav vajadzīga.

Šajā gadījumā, autoresprāt, jāpievērš uzmanība gan praksē, gan doktrīnā paustajam. Piemēram, Rēzeknes tiesa vienā no saviem nolēmumiem ir skaidrojusi, ka attiecībā uz tiešsaites maksāšanas līdzekli jāņem vērā, ka tas nav ķermeniska lieta un vainīgā persona nevar to iegūt pretiesiskā valdījumā, piemēram, piesavināties vai nolaupīt.⁷²

Arī Dr.iur, Asoc.prof.U.Ķilnis ir norādījis, ka Krimināllikuma 193. pants aizsargā personu pret tai turējumā vai īpašumā nodoto fizisku (materiālu) maksāšanas līdzekļu nelikumīgu izmantošanu. Turklāt objektīvā puse aptver tādas darbības, kuras nav iespējams identificēt automatizētā datu apstrādes procesā, piemēram, nolaupīšana.⁷³ Līdz ar to šādu viedokli, kas autores ieskatā ir saistīts tikai ar tiesību normas gramatisko iztulkošanu, nevar atzīt par pamatotu.

Cita starpā autore norāda, ka internetbanku mūsdienās izmanto ne tikai, lai veiktu darbības, kas saistītas ar finanšu līdzekļiem, bet arī kā identifikācijas līdzekli, piemēram, lai iesniegtu iniciatīvu vai par balsotu par citu iesniegtajām iniciatīvām platformā manabalss.lv, kas savukārt pēc nepieciešamo balsu savākšanas nonāk Saeimā.⁷⁴

- 4) Piekrītu trešajam variantam. Personīgais viedoklis par jēdziena "nelikumīga izmantošana" pārāk plašu tvērumu. Kukuļņemšana arī ir paredzēta par nelikumīgas

⁷² Rēzeknes tiesas 24.01.2017. spriedums lietā Nr.11331107213. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/324358.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]

⁷³ Ķilnis U. Krimināllikuma normu konkurence maksāšanas līdzekļu un pakalpojumu nelikumīgas izmantošanas gadījumā. Jurista Vārds, 15.09.2015., Nr. 36 (888), 16.lpp.

⁷⁴ Par ManaBalss.lv. Pieejams: <https://manabalss.lv/pages/par-manabalss-lv> [aplūkots 15.03.2021.]

darbības izdarīšanu. Savukārt ja šī nelikumīgā darbība satur kāda noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, tad persona tiek saukta pie kriminālatbildības arī par tā nozieguma izdarīšanu, neaptverot to ar kukuļņemšanā ietverto jēdzienu "nelikumīga darbība".

Rezumējot, autore nonāk pie secinājuma, ka arī valsts apsūdzību uzturētāju starpā nepastāv vienots viedoklis par to, kāds risinājums tiktu uzskatīts par pareizu un taisnīgu.

Autoresprāt, tādējādi rodas situācija, ka prokurors, saucot personu pie kriminālatbildības, nemaz nav pārliecināts par to, ka attiecīgā juridiskā kvalifikācija patiešām ir taisnīga konkrētajā gadījumā, kas savukārt var nonākt pretrunā ar Kriminālprocesa 402.pantu, kurā ir ietverta nostādne, ka personu sauc pie kriminālatbildības, ja izmeklēšanā savāktie pierādījumi norāda uz šīs personas vainu izmeklējamā noziedzīgā nodarījumā un prokurors ir pārliecināts, ka pierādījumi to apstiprina.

Turklāt, jāņem vērā, ka atbilstoši KPL 74.¹ pantam notiesātā statusu apsūdzētās personas iegūst ne tikai no notiesājoša sprieduma spēkā stāšanās dienas, bet arī no prokurora priekšraksta par sodu spēkā stāšanās dienas. Taču atšķirībā no nolēmumiem, ar kuriem ir iespējams iepazīties manastiesas.lv tīmekļa vietnē, prokuroru priekšraksti par sodiem nav publiski pieejami. Autores ieskatā, vienveidīgai tiesību normu izpratnei un piemērošanai, būtu lietderīgi papildināt Kriminālprocesa likuma 421.pantu ar ceturto daļu, nosakot: „Spēkā stājušos prokurora priekšrakstu par sodu publicē prokuratūras tīmekļa vietnē. Publicējot prokurora priekšrakstu par sodu, aizsedz to informācijas daļu, kas atklāj fiziskās personas identitāti.”

Bez tam, autoresprāt, diskutabls ir jautājums par KL 298.panta un KL 300.panta kopības veidošanu. Piemēram, ar Vidzemes rajona tiesas spriedumu⁷⁵ /pers.A/ atzīta par vainīgu KL 298.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, /pers.A/ atzīta par vainīgu KL 300.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, kas veikts 2020.gada 30.jūnijā, kā arī /pers.A/ atzīta par vainīgu KL 300.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, kas veikts 2020.gada 1.jūlijā.

No notiesājošā sprieduma izriet, ka /pers.A/ 2020.gada 30.jūnijā plkst.08.45 ieradās Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Alūkstens iecirknī, kur, būdama brīdināta par kriminālatbildību pēc Krimināllikuma 298.panta par apzināti nepatiesa ziņojuma iesniegšanu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu nolūkā panākt krimināllietas ierosināšanu pret noteiktu personu un par minēto parakstījusies iesnieguma protokolā, nolūkā panākt kriminālprocesa

⁷⁵ Vidzemes rajona tiesas 23.07.2020. spriedums lietā Nr.11100019420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/429227.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

uzsākšanu pret /pers.B/, mantkārīgā nolūkā, lai atgūtu planšetdatoru, Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Alūksnes iecirkņa inspektorei /pers.C/ apzināti sniedza nepatiesu ziņojumu par to, ka /pers.B/ ir izšķērdējusi viņai lietošanā uzticēto /pers.A/ piederošo planšetdatoru 339,00 EUR vērtībā, ieķīlājot to lombardā, apzinoties, ka piesavināšanās nav notikusi.

Par minēto faktu 2020.gada 30.jūnijā plkst.09.00 tika uzsākts kriminālprocess pret /pers.B/ pēc KL 180.panta pirmās daļas, kurā /pers.A/ tika atzīta par cietušo. Turpinot realizēt savu noziedzīgo nodomu, /pers.A/ 2020.gada 30.jūnijā no plkst. 09.16 līdz plkst. 10.05, atrodoties Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Alūkstens iecirknī, uzsāktā kriminālprocesa ietvaros, būdama brīdināta par kriminālatbildību pēc Krimināllikuma 300.panta par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu, par ko parakstījusies cietušā nopratināšanas protokolā, mantkārīgā nolūkā, lai atgūtu planšetdatoru Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Alūksnes iecirkņa inspektorei /pers.C/ kā cietusī sniedza īstenībai neatbilstošas ziņas par to, ka /pers.B/ ir izšķērdējusi viņai piederošo planšetdatoru, apzinoties, ka piesavināšanās nav notikusi, t.i., sniedza apzināti nepatiesas ziņas.

Ar savām darbībām, mantkārīgā nolūkā sniedzot apzināti nepatiesu ziņojumu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu nolūkā panākt kriminālprocesa uzsākšanu pret /pers.B/, /pers.A/ izdarīja Krimināllikuma 298.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

Ar savām darbībām, mantkārīgā nolūkā sniedzot apzināti nepatiesas liecības pirmstiesas kriminālprocesā, būdama brīdināta par kriminālatbildību par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu, /pers.A/ izdarīja Krimināllikuma 300.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Tālāk spriedumā minēts identisks apraksts, kas saistās ar apzināti nepatiesas liecības sniegšanu 2020.gada 1.jūlijā. Turklāt autore norāda, ka šāds kvalifikācijas risinājums pastāv arī citos nolēmumos.⁷⁶

Autores ieskatā, raugoties no krimināltiesību teorijas viedokļa, kur svarīgākais saistībā ar ideālās kopības veidošanu tika uzsvērts šīs nodaļas pirmajā sadaļā, šāda kopības veidošana ir visai apšaubāma. No vienas puses, sniedzot liecību, persona ir brīdināta par apzināti nepatiesas liecības sniegšanas sekām, bet no otras puses, ja reiz persona ir sniegusi nepatiesu ziņojumu, lai vispār tiktu uzsākts kriminālprocess, nevar sagaidīt, ka tālākais, ko viņa šajā procesā liecinās, atbildīs patiesībai. Turklāt jāņem vērā, ka pēc būtības gan iesnieguma protokolam, gan cietušā nopratināšanas protokolam ir vienāds juridisks spēks, t.i., abos gadījumos šīs liecības tiek

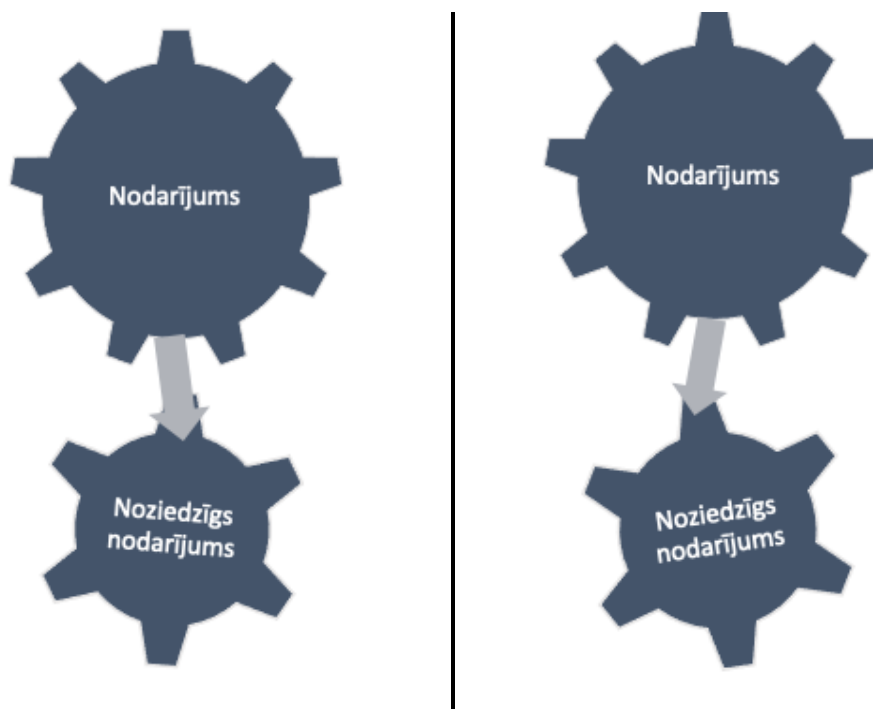
⁷⁶ Skat.arī: Zemgales rajona tiesas 30.06.2020. spriedumā lietā Nr.11120028420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/418673.pdf> [aplūkots 15.03.2021.] Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 10.12.2020. spriedumā lietā Nr.11088161919. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/436239.pdf> [aplūkots 15.02.2021.]

iekļautas tiesā izmantojamo pierādījumu uzskaitījumā. Līdz ar to autores ieskatā šajā gadījumā rodas tiesību normu konkurence un nodarījumi būtu kvalificējami pēc KL 300.panta otrās daļas, ņemot vērā, ka tajā tiek ietverta paaugstinātāka sankcija.

Tāpat bez ievēribas nevar atstāt to, ka par identisku darbību, kas tika veikta 2020.gada 1.jūlijā, tika veikts atsevišķs nodarījuma izklāsts, tādējādi personu kopā saucot pie atbildības par trīs noziedzīgiem nodarījumiem. Autores ieskatā, ja persona divas dienas pēc kārtas vienā kriminālprocesā sniedz nepatiesas liecības, šīs darbības ir nesaraucjami saistītas, turklāt vērstas pret vienu un to pašu interesi, kas pēc savas būtības atbilst atsevišķam (vienotam) turpinātam noziedzīgam nodarījumam, par kuru detalizētāk tiks izklāstīts nākamajā nodaļā.

4.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU REĀLĀ KOPIĒBA – TEORIJA UN PRAKSE

4.1 Reālās kopības pazīmes

No KL 26.panta trešās daļas normatīvā formulējuma izriet, ka reālā kopība nozīmē to, ka persona jau sākotnēji izdara nevis vienu nodarījumu, bet vismaz divus atsevišķus, savstarpēji nesaistītus nodarījumus, kas attiecīgi ir kvalificējami kā divi patstāvīgi noziedzīgi nodarījumi. Autores shematiskā atveide norāda uz to, ka reālajā kopībā ir runa par diviem nošķirtiem noziedzīgiem nodarījumi. Ideālās kopības gadījumā, kā tas tika noskaidrots, arī ir vismaz divi nodarījumi, bet tie ir savstarpēji ar krietni ciešāku, lielāku sasaisti.

Arī juridiskajā literatūrā ir nostiprināts, ka ar noziedzīgu nodarījumu reālo kopību saprotam gadījumus, kad viena un tā pati persona ar laika ziņā nošķirtām darbībām vai bezdarbības aktiem citu pēc cita izdara divus vai vairākus patstāvīgus noziedzīgus nodarījumus, par kuriem viņa līdz sprieduma taisīšanai nav bijusi notiesāta un attiecībā uz kuriem nav iestājies kriminālatbildības noilgums, piemēram, persona, kura izdarījusi zādzību, pēc kāda laika kautiņā cietušajam nodarījusi vidēja smaguma miesas bojājumus un par abiem šiem nodarījumiem viņa ir saukta pie kriminālatbildības un tiesāta.⁷⁷

⁷⁷ Krastiņš U., Liholaja V. 2018, 123.lpp.

Parasti starp šiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir lielāka vai mazāka laika atstarpe, taču tie arī var sekot viens otram, bet ar obligātu nosacījumu, ka katrs noziedzīgais nodarījums ir ar patstāvīgu raksturu un atbilst dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāva pazīmēm.⁷⁸ Taču atsevišķos gadījumos iespējama situācija, kad kopību veidojošo noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas laiks kaut kādā brīdī sakrīt.⁷⁹

Kā piemēru var minēt Zemgales rajona tiesas spriedumu,⁸⁰ ar kuru /pers.A/ atzīts par vainīgu KL 175.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu un KL 185.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Proti, /pers.A/ 2013.gada 7.novembrī pēc pulksten 01.30, pirmstiesas izmeklēšanā precīzāk nenoskaidrotā laikā, mantkārīgu motīvu vadīts, nolūkā izdarīt zādzību, ar metāla cauruli atlaužot durvju piekaramo atslēgu, iekļuva /pers.B/ piederošajā saimniecības ēkā /adrese/, no kurienes nozaga /pers.B/ piederošo mopēdu “Delta” ar valsts reģistrācijas numuru /reģistrācijas numurs/, 99,60 euro (Ls 70) vērtībā. Ar savām darbībām /pers.A/ nodarīja /pers.B/ materiālo zaudējumu 99,60 euro (Ls 70) apmērā. Ar savām darbībām /pers.A/ izdarīja smagu noziegumu, kas paredzēts Krimināllikuma 175.panta trešajā daļā.

Turklāt /pers.A/ 2013.gada 7.novembrī pēc pulksten 01.30, nolūkā izdarīt zādzību, ar metāla cauruli tīšām salauza saimniecības ēkas /adrese/, piekaramo atslēgu, tādā veidā nodarot /pers.B/ materiālo zaudējumu 5,69 euro (Ls 4) apmērā. Ar šādām savām darbībām /pers.A/ izdarīja mazāk smagu noziegumu, kas paredzēts Krimināllikuma 185.panta pirmajā daļā.

Autore šo piemēru izvēlējās, jo šo kvalifikācijas konstrukciju kā iespējami neskaidru kāds no valsts apsūdzības uzturētājiem bija pieminējis aptaujā, kas tika analizēta sadaļā par tiesību normu konkurences nošķiršanu no ideālās kopības. Autore norāda, ka, ņemot vērā, ka viens noziedzīgais nodarījums ir līdzeklis otra noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai, un arī subjektīvā pusē ir vērsta uz to, būtu ļoti vilinoši domāt par ideālo kopību. Tomēr, ja tiek strikti “sadalītas” darbības – tad, kad salauza saimniecības ēkas piekaramo atslēgu, tad tā ir mantas bojāšana, darbība pabeigta. Tad tiek veikta zādzība – tas savukārt ir otrs noziedzīgais nodarījums. Līdz ar to tā nav tā pati darbība, kas turpinās, jo mantas bojāšana ir pabeigta.

Minētais nostiprināts arī tiesu praksē, atzīstot, ka, ja svešas mantas nolauupīšana ir saistīta ar citas svešas mantas tīšu vai neuzmanīgu iznīcināšanu vai bojāšanu, nodarījums kvalificējams

⁷⁸ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 143.lpp.

⁷⁹ Krastiņš U., Liholaja V. 2018, 123.lpp.

⁸⁰ Zemgales rajona tiesas 07.08.2019. spriedums lietā Nr.11210091013. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/393257.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

kā mantas nolaupīšanas un mantas iznīcināšanas vai bojāšanas kopība, kad tie izdarīti divi patstāvīgi noziedzīgi nodarījumi, kam ir atšķirīgs priekšmets un objektīvās puses.⁸¹ Tāpat tas atbilst krimināltiesību teorijā nostiprinātajam atzinumam, ka noziedzīgu nodarījumu kopība veidojama tad, ja svešas mantas nolaupīšana ir saistīta ar citas svešas mantas tīšu vai neuzmanīgu iznīcināšanu vai bojāšanu.⁸²

4.2 Atsevišķa (vienota) turpināta noziedzīga nodarījuma nošķiršana no reālās kopības

Atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma satura teorētiska un praktiska noskaidrošana ir vajadzīga noziedzīgu nodarījumu daudzējādības vairāku aspektu izpētei, jo, lai veidotos noziedzīgu nodarījumu daudzējādība, kā tas tika minēts pētnieciskā darba ietvaros, ir jākonstatē vismaz divi vienas personas izdarīti patstāvīgi noziedzīgi nodarījumi. Šie patstāvīgie nodarījumi ir atsevišķi (vienoti) noziedzīgi nodarījumi.⁸³

Saskaņā ar KL 23.panta pirmo daļu atsevišķs (vienots) noziedzīgs nodarījums ir viens nodarījums (darbība vai bezdarbība), kam ir viena noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, vai arī divi vai vairāki savstarpēji saistīti noziedzīgi nodarījumi, kurus aptver vainīgās personas vienots nodoms un kuri atbilst tikai viena noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm.

KL 23.panta otrajā daļā tiek norādīts, ka atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu veido arī turpināti un ilgstoši noziedzīgi nodarījumi. Minētā panta trešā daļa noteic, ka atsevišķu turpinātu noziedzīgu nodarījumu veido vairākas savstarpēji saistītas tādas pašas noziedzīgas darbības, kas vērstas uz kopēju mērķi, ja tās aptver vainīgās personas vienots nodoms, tāpēc savā kopumā tās veido vienu noziedzīgu nodarījumu. Atbilstoši KL 23.panta ceturtajai daļai atsevišķs ilgstošs noziedzīgs nodarījums ir nepārtraukta viena noziedzīga nodarījuma sastāva realizēšana (darbība vai bezdarbība), kas saistīta ar tai sekojošu ilgstošu to pienākumu neizpildīšanu, kurus likums ar kriminālvajāšanas piedraudējumu uzlicis vainīgajai personai.

Krimināltiesībās, ievērojot noziedzīga nodarījuma sastāva konstrukcijas īpatnības, atsevišķus (vienotus) noziedzīgus nodarījumus iedala vienkāršos un komplicētos nodarījumos. Problēmas nerodas, ja noziedzīgs nodarījums tiek realizēts ar vienu darbību vai bezdarbības

⁸¹ Tiesu prakse krimināllietās par mantas bojāšanu un iznīcināšanu. Secinājumu 2.2.1 punkts, 2014. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/Mantas%20iznicinasana.doc [aplūkots 15.03.2021.]

⁸² Krastiņš U. Krimināltiesību teorija un prakse: viedokļi, problēmas un risinājumi 1998-2008. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009, 310-313.lpp

⁸³ Krastiņš U., Liholaja V. 2018, 113.lpp.

aktu. Tādu noziedzīgu nodarījumu krimināltiesībās pieņemts dēvēt par vienkāršu atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu.⁸⁴ Līdz ar to šādos gadījumos noziedzīgs nodarījums ir jākvalificē saskaņā ar vienu Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu vai panta daļu (punktu).

Savukārt tādos gadījumos, kad atsevišķs (vienots) noziedzīga nodarījuma sastāvs satur vairāk nekā vienu prettiesisku darbību vai bezdarbības aktu vai arī ar to izraisītās kaitīgās sekas, krimināltiesībās pieņemts dēvēt par komplicētu atsevišķu (vienotu) noziedzīgu nodarījumu.⁸⁵

Arī komplicēts atsevišķs (vienots) noziedzīgu nodarījums jākvalificē atbilstoši vienam Krimināllikuma Sevišķās daļas pantam vai panta daļai (punktam), bet tā objektīvajai pusei ir sarežģītāka uzbūve.

Kā skaidro krimināltiesību zinātnieki, komplicētu atsevišķu noziedzīgu nodarījumu var izdarīt gan ar vienu darbību, gan ar vairākām darbībām, var iestāties vienas vai vairākas sekas, vainīgā psihiskā attieksme var izpausties gan vienā, gan divās vainas formās u.tml., bet visos gadījumos noziedzīgais nodarījums tomēr neveido noziedzīgu nodarījumu daudzējādību.⁸⁶

Apakšnodaļas ietvaros autore vērs uzmanību tieši uz viena no komplicēta atsevišķa (vienota) noziedzīga nodarījuma veidiem – turpināta noziedzīga nodarījuma.⁸⁷

Atsevišķam (vienotam) turpinātam noziedzīgam nodarījumam ir raksturīgi, ka visas darbības izdarītas ar nelielu laika atstarpi, ir tādas pašas, vērstas pret vienu un to pašu interesi (nozieguma tiešo objektu), un tās izdarītas ar vienu vainas formu, kas kopumā liecina par vienotu noziedzīgā nodarījuma mērķi.⁸⁸

Turpinot par atsevišķu (vienotu) turpinātu noziedzīgu nodarījumu un tā nošķiršanu no reālās kopības, autoresprāt, vienveidīga, taču diskutabla prakse ir nostabilizējusies saistībā ar KL 168.¹ pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Tā, piemēram, ar Vidzemes rajona tiesas 2021.gada 15.janvāra spriedumu⁸⁹ /pers.A/ atzīta par vainīgu piecu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, par kuriem atbildība paredzēta KL 168.¹ pantā.

2019.gada 25.oktobrī Vidzemes rajona tiesā, izskatot /pers.B/ pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, pieņemts lēmums lietā Nr. [...], ar kuru nolemts piemērot pagaidu aizsardzības līdzekļus pret vardarbību, nosakot /pers.A/ šādus ierobežojumus: /pers.A/ tiek

⁸⁴ Krastiņš U., Liholaja V. 2018, 115.lpp.

⁸⁵ Ibid, 117.lpp.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Bez turpināta noziedzīga nodarījuma, krimināltiesībās par komplicētu atsevišķu (vienotu) noziedzīga nodarījuma veidu tiek atzīts arī salikta sastāva noziedzīgs nodarījums un ilgstošs noziedzīgs nodarījums.

⁸⁸ Krastiņš U., Liholaja V. 2018, 117.lpp.

⁸⁹ Vidzemes rajona tiesas 15.01.2021. spriedums lietā Nr.11300028420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/438013.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

noteikts aizliegums atrasties mājoklim, kurā patstāvīgi dzīvo /pers.B/, tuvāk par 300 metriem, mājokļa adrese /adrese/ Madonā un /adrese/; /pers.A/ aizliegts satikties ar /pers.B/ un uzturēt ar viņu fizisku vai vizuālu saskari, kā arī aizliegts jebkurā veidā sazināties ar minēto personu, tajā skaitā - darīt to ar citu personu starpniecību vai citādā veidā organizēt satikšanos vai sazināšanos ar /pers.B/; /pers.A/ aizliegts izmantot /pers.B/ personas datus.

Šajā nolēmumā /pers.A/ tika brīdināts, ka policija veiks lēmuma izpildes kontroli, un, ja lēmums netiks izpildīts labprātīgi, atbildētājs, šajā gadījumā /pers.A/, būs atbildīgs saskaņā ar Krimināllikumu, kā arī tajā noteikts, ka lēmums izpildāms nekavējoties un nav pārsūdzams. 2019.gada 26.oktobrī pulksten 10.55 /pers.A/ ar tiesas nolēmuma saturu iepazīstināts, ko apliecināja ar savu parakstu.

Neskatoties uz to, /pers.A/, apzinoties savu darbību pretlikumību un ignorējot Vidzemes rajona tiesas 2019.gada 25.oktobra lēmumu, /pers.A/ veica turpmāk minētās darbības.

- 1) 2020.gada 11.jūlijā ap pulksten 22.55 no savas vecāsmātes /pers.C/ telefona numura, kuru viņš regulāri izmantoja, sazinājās ar /pers.B/, nosūtot vienu īsziņu uz viņas telefona numuru;
- 2) 2020.gada 12.jūlijā laika posmā no pulksten 15.39 līdz pulksten 22.25 no savas vecāsmātes /pers.C/ telefona numura, kuru viņš regulāri izmantoja, sazinājās ar /pers.B/, trīs reizes zvanot un četras reizes nosūtot īsziņas uz /pers.B/ telefona numuru;
- 3) 2020.gada 25.jūlijā laika posmā no pulksten 10.00 līdz pulksten 12.00, pirmstiesas kriminālprocesā precīzāk nenoskaidrotā laikā, ieradās /pers.B/dzīvesvietā /adrese/, kur pie mājas satikās un kontaktējās ar /pers.B/, jautājot viņai, kāpēc ir ziņojusi policijai un pieprasot tikšanos ar meitu;
- 4) 2020.gada 28.jūlijā pulksten 19.50 no savas vecāsmātes /pers.C/ telefona numura, kuru viņš regulāri izmantoja, sazinājās ar /pers.B/, nosūtot vienu īsziņu uz viņas telefona numuru;
- 5) 2020.gada 29.jūlijā laika posmā no pulksten 20.28 līdz pulksten 21.10 sazinājās ar /pers.B/, vienu reizi zvanot un divas reizes nosūtot īsziņas uz /pers.B/ telefona numuru.

Lai gan savā darbā autore /pers.A/ šīs pretiesiskās darbības ir norādījusi vienkopus, tiesas nolēmumā par katru reizi, kad /pers.A/ nepildīja lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, atsevišķi ir aprakstīti faktiskie apstākļi un tiem sekojoša juridiskā kvalifikācija, tādējādi veidojot reālo kopību un sodot kopumā par pieciem noziedzīgiem nodarījumiem.

Autores ieskatā, ņemot vērā iepriekš apskatīto atsevišķa (vienota) turpināta noziedzīga nodarījuma jēdzienu un izpratni, /pers.A/ darbības veido vienu noziedzīgu nodarījumu, nevis piecus.

Pirmkārt, visas darbības izdarītas ar nelielu laika atstarpi, tās savā būtībā ir tādas pašas, vērstas pret vienu un to pašu - personas neaizskaramības interesi, turklāt visas darbības ir izdarītas ar vienu vainas formu – tīšs nodarījums, ko raksturo tiešs nodoms. Līdz ar to tas kopumā liecina par vienotu noziedzīgā nodarījuma mērķi – nepildīt vienu konkrētu tiesas nolēmumu. Autore sprāt, sistēmiska prettiesisko darbību veikšana pret vienu un to pašu objektu neveido reālo kopību, turklāt ne šajā, ne citos nolēmumos⁹⁰ nav rodams argumentācijas tam, kāpēc tiek veidota kopība. Arī Dr.habil.iur.prof.U.Krastiņš, analizējot turpināta noziedzīga nodarījuma problemātiku krimināltiesībās, ir rakstījis, ka par vienotu nolūku var liecināt sistēmiska prettiesisko darbību izdarīšana. Triju darbību kopums jau liecina par to, ka persona, izdarot vismaz trīs tādas pašas prettiesiskās darbības, ir domājusi noziedzīgo rīcību turpināt arī pēc pirmās izdarītās darbības.⁹¹

Par atbilstošu autore uzskata nolēmumu, kurā tiesa⁹² apsūdzētā prettiesiskās darbības kvalificēja kā vienu noziedzīgu nodarījumu, par kuru atbildība paredzēta KL 168.¹ pantā, aprakstošajā daļā norādot, ka darbības ir notikušas laika periodā no 2020.gada 17.oktobra līdz 2020.gada 9.novembrim, uzskaitot visas 11 epizodes, bet nevis sodot par 11 noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu. Tāpat autore piekrīt 2020.gada 27.novembra Zemgales rajona tiesas⁹³ kvalifikācijai. Zemgales rajona tiesa savā spriedumā ir atbilstoši aprakstījusi, ka notiesātais ignorēja tiesas noteiktos pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus 2020.gada 23.septembrī no plkst.19.43 līdz plkst.20.24 un, turpinot savas noziedzīgās darbības [...], tādējādi uzskaitot vēl sešus datumus, kuros prettiesiskās darbības tika veiktas, rezolutīvajā daļā atzīstot personu par vainīgu viena noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.

Līdz ar to, autore sprāt, būtu vērtīgi papildināt Kriminālprocesa likuma 511.panta otro daļu, tajā paredzot, ka spriedumam ir jābūt tiesiskam un pamatotam, juridiskajai kvalifikācijai ir jābūt argumentētai tieši un nepārprotami. Tādējādi, lai gan sistēmiski raugoties, šāda prasība

⁹⁰ Skat.arī: Rēzeknes tiesas 06.01.2021. spriedums lietā Nr.11290029720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/436978.pdf> [aplūkots 15.03.2021.] Vidzemes apgabaltiesas 16.02.2021. spriedums lietā Nr.11170029019. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/441348.pdf> [aplūkots 15.03.2021.] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 23.12.2020. spriedums lietā Nr.11092056520. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/436432.pdf> [aplūkots 15.03.2021.] Vidzemes rajona tiesas 03.12.2020. spriedums lietā Nr.11300037720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/433199.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

⁹¹ Krastiņš U. Turpināta noziedzīga nodarījuma problemātika krimināltiesībās. Grām.: Tiesību zinātnes uzdevumi, nozīme un nākotne tiesību sistēmās. Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes 7.starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019, 350.lpp

⁹² Vidzemes rajona tiesas 04.12.2020. spriedums lietā Nr.11400050920. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/434456.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

⁹³ Zemgales rajona tiesas 27.11.2020. spriedums lietā Nr.11200039620. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/433619.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

Kriminālprocesa likumā ir paredzēta arī šobrīd⁹⁴, tomēr, ņemot vērā, ka nolēmumos lielākoties nav rodamas argumentācijas attiecīgās kvalifikācijas piemērošanai, šāda prasība varētu radīt lielāku skaidrību par vienu vai otru risinājumu.

Saistībā ar turpināta noziedzīga nodarījuma norobežošanu no reālās kopības, autore, pētot tiesu nolēmumus, konstatēja, ka dažkārt joprojām gadījumos, kad tiek izmantots svešs maksāšanas līdzeklis, iepērkoties veikalos vai izņemot skaidru naudu no bankomāta, lai gan tas tiek darīts ar salīdzinoši nelielu starplaiku, tiesas nodarījumu kvalificē kā vairāku noziedzīgu nodarījumu reālo kopību. Tā Rēzeknes tiesa⁹⁵ saīsinātajā spriedumā tiesa atzinusi /pers.C/ par vainīgu 17 noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā pēc Krimināllikuma 193.panta otrās daļas. Visos gadījumos tika veiktas vienveidīgas darbības, proti, no bankomāta tika izņemta skaidra nauda. Turklāt autore norāda, ka deviņi no 17 nodarījumiem tika izdarīti 2020.gada 17.martā ar nelielu stundu vai pat minūšu atstarpi, četri – 2020.gada 18.martā ar stundu vai minūšu atstarpi starp tiem, pēc tam prettiesiskā darbība tika veikta 2020.gada 19.martā, un pēdējā nelikumīgā darbība – 2020.gada 21.martā. Līdz ar to, kā redzams, laika intervāls starp nodarījumiem ir pavisam neliels.

Arī jaunizveidotā Ekonomisko lietu tiesa, apstiprinot vienošanos starp prokuroru un apsūdzēto, savā spriedumā atzinusi personu par vainīgu 30 noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, no kuriem 25 kvalificēti saskaņā ar KL 193.panta otro daļu, kaut gan persona veica turpinātu sveša maksāšanas līdzekļa izmantošanu – naudas izņemšanu no bankomāta laika periodā no 2020.gada 17.februāra līdz 2020.gada 21.februārim katru dienu.⁹⁶

Autores ieskatā, raugoties no taisnīguma viedokļa, šādiem tiesas nolēmumiem nevar pievienoties, jo personas tiek sodītas par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, zinot, ka konkrētais gadījums atbilst atsevišķam (vienotam) turpinātam noziedzīgam nodarījumam. Jau minētajā 2006.gada Tiesu prakses apkopojumā tika norādīts, ka tiesu praksē būtu strikti jāvadās no Latvijas Republikas Augstākās tiesas plēnuma 2001.gada 19.decembra lēmuma Nr.3⁹⁷ „Likuma piemērošana krimināllietās par svešas mantas nolaupīšanu” 7.5.punktā attiecībā uz svešas mantas nolaupīšanu skaidrotā, ko, attiecinot uz sveša maksāšanas līdzekļa nelikumīgu

⁹⁴ Kriminālprocesa likuma 320.panta ceturrtā daļa noteic, ka motīvu daļā norāda atsauci uz likumu, saskaņā ar kuru nolēmums pieņemts, un pamato izdarīto secinājumu.

⁹⁵ Rēzeknes tiesas 18.12.2020. spriedums lietā Nr.11290040420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/435184.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]

⁹⁶ Ekonomisko lietu tiesas 22.04.2021. spriedums lietā Nr.11310013520 [nav publicēts]

⁹⁷ 2001.gada 14.decembra Latvijas Republikas Augstākās tiesas Plēnuma lēmums Nr.3 Likuma piemērošana krimināllietās par svešas mantas nolaupīšanu. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/2_Par_Augstako_tiesu/Plenums/Plen_lem_2001_3_svesas_mantas_laupisana.docx [aplūkots 16.03.2021.]

izmantošanu, varētu formulēt šādi: par turpinātu sveša maksāšanas līdzekļa izmantošanu uzskatāma naudas vairākkārtēja nelikumīga paņemšana no viena un tā paša īpašnieka vai valdītāja valdījuma (konta), kas sastāv no vairākām vienveidīgām darbībām (izņemot no bankomāta, norēķinoties par pirkumiem, bet iespējams – vienlaikus izmantojot arī abus šos veidus), kurām ir vienots nodoms un kopējs galamērķis – vai nu maksimāli izmantot iespēju iedzīvoties uz sveša rēķina vai arī apmierināt kādas konkrētas vajadzības, kas savā kopībā izveido vienotu noziegumu, piemēram, vainīgā persona no viena un tā paša avota – konta – izņem naudu vairākos paņēmienos ar nelielu starplaiku.

Tiesu nolēmumos ir rodamas pat simtu noziedzīgu nodarījumu reālās kopības. Ar Talsu rajona tiesas saīsināto spriedumu /pers.A/ atzīta par vainīgu 126 noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā saskaņā ar KL 193.panta otro daļu⁹⁸. /Pers.A/, lietojot mobilo sakaru operatora – sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Bite Latvija” mobilo sakaru priekšapmaksas karti ar tālruņa numuru [...], un saņemot uz to sūtītās informatīvās īsziņas par naudas ieskaitījumiem norēķinu kontā Nr. [...] akciju sabiedrībā “SWEDBANK”, kas nebija nodots viņa lietošanā, uzzināja, ka viņa rīcībā esošais tālruņa numurs dod iespēju viņam, izmantojot mobilo tālruni, lietot svešu maksāšanas līdzekli – attālināto elektronisko kredītiestāžu operāciju programmatūru – mobilo banku. /Pers.A/ laika posmā no 2015.gada 7.aprīlim līdz 2016.gada 23.augustam bija nelikumīgi izmantojusi svešu maksāšanas līdzekli – attālināto elektronisko kredītiestāžu operāciju programmatūru – mobilo banku un no sava mobilā telefona ar tālruņa numuru [...] nosūtīja īsziņu, liekot veikt naudas pārskaitījumus no /pers.B/ lietošanā esošā norēķinu konta Nr. [...] akciju sabiedrībā “SWEDBANK”. Šo darbību rezultātā no /pers.B/ norēķinu konta Nr. [...] akciju sabiedrībā “SWEDBANK” uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Bite Latvija” norēķinu kontu Nr. [...] akciju sabiedrībā “SWEDBANK” kopā tika pārskaitīti 1463 *euro*, tā nodarot cietušajam mantisko kaitējumu 1463 *euro* apmērā, bet /pers.A/ ieguva iespēju lietot mobilo sakaru operatora – sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Bite Latvija” mobilo sakaru pakalpojumus minētās summas apmērā.

Autore vērš uzmanību, ka iepriekšminētā tiesas sprieduma aprakstošajā daļā šīs personas nelikumīgās darbības identiski bija norādītas dažkārt tikai ar pāris stundu laika atstarpi, bet vairumā gadījumu – viena mēneša ietvaros ar vairāku dienu atstarpi. Izņēmums bija manāms vienu reizi, proti, kad persona nelikumīgi izmantoja svešu mobilo banku un no sava mobilā telefona nosūtīja īsziņu, liekot veikt naudas pārskaitījumu 2015.gada 23.decembrī, taču nākamā

⁹⁸ Talsu rajona tiesas 22.11.2017. spriedums lietā Nr.11096185416 [nav publicēts]

reize bija tikai pēc vairāk kā diviem mēnešiem, proti, 2016.gada 28.februārī. Autore uzskata, ka šajā gadījumā būtu nepieciešams uzzināt, kāpēc persona ir rīkojusies ar tādu laika intervālu. Varbūt šajā gadījumā personai šis mērķis un nodoms 2016.gada 28.februārī bija radies no jauna, taču uzskatīt, ka pārējos gadījumos, kad nelikumīgās darbības ir veiktas ar stundu un/vai dienu pārrāvumu, katru reizi ir ar atsevišķi radušos nodomu, autoresprāt, nevar.

Līdzīga situācija ir vērojama Zemgales rajona tiesas saīsinātajā spriedumā, kur /pers. A/ atzīta par vainīgu 158 noziegumu izdarīšanā saskaņā ar KL 193.panta otro daļu⁹⁹. /pers A/ laika posmā no 2016.gada 2.janvāra līdz 2016.gada 14.jūlijam bija nelikumīgi izmantojusi /pers. B/ maksāšanas līdzekli, izdarot naudas līdzekļu pārskaitījumus no /pers. B/ konta uz savu vai citu personu kontu. Kopumā /pers. B/ tika nodarīts materiāls kaitējums 14 483 eiro apmērā.

Tiesas un vienlaikus arī katra tiesneša profesionālā misija ir noskaidrot patiesību un atrast taisnīgu izskatāmās lietas risinājumu. Turklāt taisnīgums ir ne vien faktiski jānodrošina, bet arī jārada sabiedrībai pārlicība, ka tas ir nodrošināts,¹⁰⁰ tāpēc autores piedāvātie uzlabojumi KPL būtu vērtīgi šī mērķa sasniegšanai, jo tādējādi, iespējams, šādu nolēmumu, kuros nav rodams atbildes, kāpēc ir lemts tā un ne citādi, būtu ievērojami mazāk. Vienlaikus autore vērs uzmanību, ka ne tikai no juridiskā viedokļa ir svarīga pareiza noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija un teorētisko nostādņu piemērošana praktiskajā darbā, bet arī no cilvēciskā. Ir atšķirība, vai persona ir sodīta par 126 noziedzīgiem nodarījumiem, 158, vai vienu. Pirmkārt, sankciju dēļ, otrkārt, cilvēkam kā juridiskās sekas sodu reģistrā¹⁰¹ šis skaits tiek atspoguļots visu mūžu.

Taču par atsevišķu (vienotu) turpinātu noziedzīgu nodarījumu, autoresprāt, nevar uzskatīt gadījumus, kad ir veikti vairākkārtīgi seksuāla rakstura noziedzīgi nodarījumi. Tā, piemēram, Latgales apgabaltiesa ir atstājusi negrozītu Daugavpils tiesas 2019.gada 16.septembra spriedumu, ar kuru /pers.A/ un /pers.B/ ir atzītas par vainīgām noziedzīgu nodarījumu, par

⁹⁹ Zemgales rajona tiesas 05.03.2018. spriedums lietā Nr.11310051516. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/347942.pdf> [aplūkots 20.03.2021.]

¹⁰⁰ Krūmiņa V. Tiesnešu vērtības un atbildība. Jurista Vārds, 14.04.2015., Nr. 15 (867), 8.lpp. Skat.arī: Bangaloras principi. Pieejams: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf [aplūkots 18.03.2021.]

¹⁰¹ Sodū reģistra likuma 22.panta pirmās daļas 6.punkts noteic, ka reģistra aktuālajā datubāzē glabā ziņas par notiesāto personu - līdz brīdim, kad sodāmība dzēsta vai noņemta, bet gadījumā, kad piemērots medicīniska vai audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis, - līdz brīdim, kad medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis ir atcelts vai audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis ir izpildīts. Sodū reģistra likuma 23.panta 1.punkts noteic, ka reģistra arhīva datubāzē glabā ziņas par personu, kurai dzēsta vai noņemta sodāmība, personu, pret kuru uzsāktais kriminālprocess ir izbeigts, attaisnoto personu, personu, kurai piemērotais audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis ir izpildīts, personu, kurai piemērotais medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis ir atcelts, — gadu pēc tam, kad no Iedzīvotāju reģistra saņemtas ziņas par personas nāvi, bet ne ilgāk kā 100 gadus pēc personas dzimšanas. Sk.: Sodū reģistra likums: LV likums. Pieņemts: 10.10.2012.

kuriem atbildība paredzēta KL 158.panta otrajā daļā un KL 160.panta piektajā daļā, izdarīšanā.¹⁰² No lēmuma aprakstošās daļas izriet, ka /pers.A/ un /pers.B/, atrodoties nepārtrauktā alkoholu saturošu dzērienu ietekmē, pēc /pers.C/ piederošā apģērba noraušanas, pret /pers.C/ gribu lika viņai dzert alkoholu saturošus losjonus, bet, kad /pers.C/ atteicās to darīt, pielietojot fizisku spēku, /pers.B/ turēja /pers.C/ galvu, bet /pers.A/ mutē viņai ielēja alkoholu saturošos dzērienus. Apzinoties /pers.A/ un /pers.B/ fizisko pārspēku un baidoties no vardarbības pielietošanas pret sevi, visas nākošās reizes /pers.C/ piedāvātos alkoholu saturošos dzērienus lietoja labprātīgi, neizrādot fizisku pretošanos un pakļaujoties /pers.A/ un /pers.B/ prasībām, tādējādi nepārtraukti no 2019.gada 17.februāra līdz 2019.gada 21.februārim atrodoties alkohola reibumā.

Nereagējot uz /pers.C/ raudāšanu, lūgumiem viņu neaiztikt un likt mierā, pielietojot fizisku spēku, /pers.A/ un /pers.B/ aiz padusēm, rokām un matiem no blakusistabas viņu aizvilka uz /pers.B/ istabā esošo gultu, kurā cietušajai kailai lika gulēt uz muguras. Nolūkā panākt /pers.C/ pakļaušanos /pers.A/ un /pers.B/, /pers.A/ ar dūri sita viņai pa pakausi un seju, ar kāju spēra pa kreiso sānu un draudēja, ka sitīs, bet /pers.B/ rāva aiz matiem un draudēja /pers.C/ piededzināt dzimumorgānus ar šķiltavām vai lodāmuru, ja viņa pretosies. Neskatoties uz /pers.C/ raudāšanu, bļāvieniem no sāpēm un nevēlēšanos stāties dzimumattiecībās ar abiem vīriešiem, /pers.A/ un /pers.B/ vardarbīgi apmierināja savas dzimumtieksmes.

Izmantodami fizisku spēku un iepriekš pielietotās vardarbības rezultātā pārvarēto cietušās pretestību, /pers.A/ un /pers.B/ personu grupā nepārtraukti vairāku dienu garumā, lietojot vardarbību un draudus, apzinoties savu darbību prettiesisko raksturu, izdarīja dzimumaktu pret cietušās gribu:

/Pers.A/, dzīvoklī klātesot /pers.B/, no 2019.gada 17.februāra līdz 2019.gada 21.februārim ne mazāk kā piecas reizes, nenovelkot bikses, no tām izvilka savu erektdēto dzimumlocekli, uzgūlās virsū cietušajai, pret /pers.C/ gribu dzimumlocekli ievadīja viņas makstī un izdarīja dzimumaktu, tādā veidā izvaroja /pers.C/.

/Pers.B/, dzīvoklī klātesot /pers.A/ no 2019.gada 17.februāra līdz 2019.gada 21.februārim ne mazāk kā divas reizes precīzi nenoskaidrotos datumos un laikā, nenovelkot bikses, no tām izvilka savu dzimumlocekli, uzgūlās virsū cietušajai, pret /pers.C/ gribu dzimumlocekli ievadīja viņas makstī, tādējādi veicot dzimumaktu. Turklāt, minētajā laika periodā /pers.B/ vairākkārt, bet ne mazāk kā divas reizes katru dienu uzgūlās virsū /pers.C/, ar dzimumlocekli pieskaroties

¹⁰² Latgales apgabaltiesas 12.05.2020. lēmums lietā Nr.11320009119 [nav publicēts]

viņas dzimumorgāniem, centās to ievadīt un pret viņas gribu veikt dzimumaktus, taču no /pers.B/ gribas neatkarīgu iemeslu dēļ to izdarīt līdz galam viņam neizdevās, jo neiestājās erekcija. Izdarīto dzimumaktu laikā /pers.B/ un /pers.A/ nodarīja /pers.C/ fiziskas sāpes un apdraudēja viņas dzimumbrīvību un dzimumneaizskaramību.

Šādas /pers.A/ un /pers.B/ darbības kvalificētas kā noziedzīgs nodarījums, kas paredzēts KL 159.panta otrajā daļā.

/Pers.A/, dzīvoklī klātesot /pers.B/ un redzot notiekošo, no 2019.gada 17.februāra līdz 2019.gada 21.februārim vairākkārt, bet ne mazāk kā divas reizes, piegāja pie /pers.C/, kura kaila sēdēja uz gultas, nenovelkot bikses, no tām izvilka savu erekto dzimumlocekli. Ar vienu roku turot cietušās galvu, pieprasot atvērt vaļā muti un paņemt mutē dzimumlocekli, /pers.A/ lika /pers.C/ sūkt viņa dzimumlocekli.

/Pers.B/, dzīvoklī klātesot /pers.A/ un redzot notiekošo, no 2019.gada 17.februāra līdz 2021.gada 21.februārim ne mazāk kā sešas reizes piegāja pie /pers.C/, kura kaila sēdēja uz gultas, nenovelkot bikses, no tām izvilka savu erekto dzimumlocekli. Ar roku raustot cietušās galvu aiz matiem, pieprasot atvērt vaļā muti un paņemt mutē dzimumlocekli, /pers.B/ lika /pers.C/ sūkt viņa dzimumlocekli.

Turpinot savas noziedzīgās darbības, /pers.A/ un /pers.C/, rīkojoties kopīgi, no 2019.gada 17.februāra līdz 2019.gada 21.februārim, apmierinot savu dzimumtieksmi pretdabiskā veidā, lika /pers.C/ uz gultas atrasties guļus vai pussēdus stāvoklī un izplest kājas. Tad /pers.B/, uz klausot /pers.A/ dotos padomus apsmērēt /pers.C/ dzimumorgānus un priekšmetus ar krēmu, lai atvieglotu to ievadīšanu /pers.C/ vagīnā, paņēma /pers.A/ pasniegto krēmu, apsmērēja cietušās dzimumorgānus un priekšmetus ar krēmu, un ar fizisku spēku cietušās vagīnā ne mazāk kā četras reizes ievadīja vīriešu losjona stikla pudeli, kā arī vismaz vienu reizi ievadīja stikla spuldzīti, nodarot /pers.C/ fiziskas sāpes. /Pers.B/ vardarbīgās darbības /pers.A/ fiksēja savā telefonā video un foto veidā, kā arī pastāvīgi /pers.B/ uzmundrināja, neņemot vērā cietušās fiziskās sāpes un kliegumus.

Līdz ar to /pers.A/ un /pers.B/ personu grupā apmierināja dzimumtieksmi pretdabiskā veidā, kas saistīta ar vaginālu iekļūšanu cietušās ķermenī un apdraudēja /pers.C/ dzimumbrīvību un dzimumneaizskaramību. Šādas /pers.A/ un /pers.B/ darbības kvalificētas kā noziedzīgs nodarījums, kas paredzēts KL 160.panta piektajā daļā.

Autoresprāt, šada nodarījuma kvalifikācija, kad vairākkārtīgi veikta personas izvarošana un pret šo personu vairākkārtīgi apmierināta dzimumtieksme pretdabiskā veidā, nevar tikt atzīta par tiesisku. Ir saprotams, ka KL skaidri reglamentē, ka atsevišķu turpinātu noziedzīgu nodarījumu veido vairākas savstarpēji saistītas tādas pašas noziedzīgas darbības, kas vērstas uz

kopēju mērķi, ja tās aptver vainīgās personas vienots nodoms, tāpēc savā kopumā tās veido vienu noziedzīgu nodarījumu. Taču, lai arī vairākkārtīgi seksuāla rakstura noziedzīgi nodarījumi pēc sava kaitīguma pirmšķietami varētu tikt uzskatīti par vairākām savstarpēji saistītām tādām pašām noziedzīgām darbībām, taču pēc sava rakstura un objektīvajām izpausmēm, autoresprāt, nevar atzīt par mazsvarīgu, ka ar katru reizi pret cietušo tiek pielietota jauna vardarbības forma un ar katru šādu noziedzīgo rīcību vainīgās personas apzinās vai arī tām būtu jāapzinās, ka tiek apdraudēta cietušā normāla attīstība un veselība ilgtermiņā.

Līdzīgu nostāju ir paudusi arī prof.V.Liholaja un D.Hamkova, norādot, ka izvarošana, tāpat kā seksuāla vardarbība pēc sava rakstura vispār nevar tikt uzskatīta par turpinātu noziedzīgu nodarījumu. Dzimumnoziegumi pēc sava satura un objektīvajām pazīmēm būtiski atšķiras no tādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuri var izpausties kā turpināti, piemēram, zādzības, ko ar vienveidīgām darbībām var izdarīt no viena avota vairākos paņēmienos ar nelielu starplaiku un kas savā kopībā veido pabeigtu vienotu noziedzīgu nodarījumu.¹⁰³

Arī tiesu prakses apkopojumā, kas 2017.gada 14.jūnijā apspriests Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta tiesnešu sapulcē ir norādīts, ka katrs dzimumakts ir viens noziedzīgs nodarījums, kam ir viena noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes. Svarīgs apstāklis ir gadījumos, kad ar nelielu intervālu pēc kārtas tiek izdarīti vairāki dzimumakti, kad tas saistīts ar vainīgā vienotu nodomu, realizējot vienu atsevišķu radušos psihisko ievirzi. Bet nav pamata regulāros dzimumaktus atzīt par savstarpēji saistītiem, tāpēc tie būtu jākvalificē kā atsevišķi noziedzīgie nodarījumi.¹⁰⁴

¹⁰³ Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija. Palīglīdzeklis krimināltiesību normu piemērotājiem. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 139.lpp.

¹⁰⁴ Tiesu prakse krimināllietās par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas izdarīti ar nepilngadīgo, 2017, 16.lpp.

Pieejams:http://at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2017/Tiesu%20prakse%20par%20nn%20pret%20nepilngadiga%20tikumibu%20un%20dzimumneaizskaramibu.docx[aplūkots 21.03.2021]
Skat.arī: Hamkova D., Liholaja V. Seksuāla rakstura darbību izpratne un kvalifikācijas problēmjaudājumi. Grām.: Tiesību zinātnes uzdevumi, nozīme un nākotne tiesību sistēmās: LU Juridiskās fakultātes 7.starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019, 340.-342.lpp.

5.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU RECIDĪVS – TEORIJA UN PRAKSE

Noziedzīgu nodarījumu recidīvu, tāpat kā jau apskatītos daudzējādības veidus, raksturo tas, ka viena un tā pati persona izdara divus vai vairākus noziedzīgus nodarījumus, taču atšķirībā no noziedzīgu nodarījumu kopības, kuras gadījumā persona nav notiesāta ne par vienu no šiem noziedzīgajiem nodarījumiem, noziedzīga nodarījuma legālā recidīva gadījumā jauns noziedzīgs nodarījums tiek izdarīts pēc šīs personas notiesāšanas par agrāk izdarīto noziedzīgo nodarījumu.¹⁰⁵ Turklāt notiesātais Krimināllikuma 27.panta izpratnē ir ne vien persona, kas izcieš tiesas noteikto sodu, bet arī persona, kurai sods piemērots prokurora priekšrakstā par sodu.¹⁰⁶ Tāpat tas tiek attiecināts uz gadījumiem, kad persona iepriekš bijusi nosacīti notiesāta (KL 55.panta desmitā un desmitā prim daļa), nosacīti atbrīvota no kriminālatbildības (KL 58.¹ panta piektā daļa), nosacīti pirmstermiņa atbrīvota no soda (KL 61.panta piektā daļa), saistībā ar kriminālatbildības noilgumu (KL 56.panta trešā daļa) un dažos citos gadījumos.¹⁰⁷

Jēdzienam „recidīvs” ir latīņu izcelsme (*recidivus*), vārdnīcā tas tiek skaidrots kā „tāds, kas no jauna atgriežas”.¹⁰⁸ Taču jāņem vērā, ka līdz ar 2015.gada 12.novembra grozījumiem Krimināllikumā, kas maģistra darba ietvaros tika pieminēti, krimināltiesību recidīvu veido tikai tiši (ar nodomu) izdarīti noziedzīgi nodarījumi. Tā, piemēram, Latgales apgabaltiesas Krimināllietu kolēģija¹⁰⁹ atcēla pirmās instances tiesas spriedumu daļā par soda noteikšanu, jo apelācijas instances tiesa konstatēja, ka pirmās instances tiesa nepamatoti apsūdzētajam konstatēja atbildību pastiprinošu apstākli – noziedzīgu nodarījumu recidīvu. Apelācijas instances tiesa spriedumā argumentēja, ka Krimināllikuma 260.panta trešajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums, par kuru iepriekš bija sodīts /pers.D/ ir noziedzīgs nodarījums, kas izdarīts aiz neuzmanības, tādēļ iepriekšējā sodāmība /pers.D/ neveidos noziedzīgu nodarījumu recidīvu.

Krimināltiesību recidīvs neietekmē noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju, tomēr saskaņā ar KL 48.panta pirmās daļas 1.punktu, kas noteic, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt

¹⁰⁵ Liholaja V. 2003, 149.lpp.

¹⁰⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 19.08.2016. lēmums lietā SKK-336/2016. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3621> [aplūkots 16.03.2021.]

¹⁰⁷ Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 334.lpp.

¹⁰⁸ Terminu un svešvārdu skaidrojošā vārdnīca Letonika.lv. Pieejams: <https://www.letonika.lv/default.aspx?q=recidivs&s=0&g=0> [aplūkots 16.03.2021.]

¹⁰⁹ Latgales apgabaltiesas 09.08.2019. Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.11181005715. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/422403.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]

apstākli, ja noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu, tas var tikt ņemts vērā, nosakot sodu.

Vispārējais recidīva veids, par kuru ir runa KL 48.panta pirmās daļas 1.punktā¹¹⁰ veidojas tādos gadījumos, kad par vienu noziedzīgu nodarījumu jau agrāk sodīta persona izdara jaunu nodarījumu, ja vien sodāmība ir saglabājusies. Senāts pamatoti ir atzinis, ka noziedzīgu nodarījumu recidīvs nav saistīts ar agrāk piesprietā soda izciešanu, bet ar sodāmības noņemšanu vai dzēšanu.¹¹¹ Savukārt sodāmības dzēšanu un noņemšanu reglamentē Krimināllikuma 63.pants. Tā, piemēram, Valmieras rajona tiesa atzinusi, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī apsūdzētā sodāmība bija dzēsta, savukārt par iepriekšējo noziedzīgo nodarījumu spriedums nebija stājies spēkā. Tā kā persona ir uzskatāma par sodītu no notiesājoša sprieduma spēkā stāšanās brīža un iepriekšējās apsūdzētā sodāmības ir dzēstas, šajā gadījumā noziedzīgais nodarījums neveido noziedzīgu nodarījumu recidīvu.¹¹²

Tāpat ir jāņem vērā apstāklis, ka, ja persona par pirmo noziedzīgo nodarījumu tiek sodīta pēc tam, kad tā sodīta par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti vēlāk, nav tiesiska pamata konstatēt atbildību pastiprinošu apstākli – recidīvu, nosakot sodu par pirmo noziedzīgo nodarījumu.¹¹³ Minēto ir atspoguļojusi Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2015.gada 9.marta spriedumā,¹¹⁴ norādot, ka /pers.A/ darbībā tiesa nekonstatē atbildību pastiprinošus apstākļus, tajā skaitā Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktos apstākļus. Tiesa to pamato ar to, ka noziedzīgie nodarījumi, par kuru izdarīšanu /pers.A/ tiek apsūdzēts šajā kriminālprocesā, ir izdarīti pirms notiesāšanas par noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu par kuru piesprietis sods ar Ogres rajona tiesas 2015.gada 21.oktobra spriedumu.

Kopumā autore atzīst, ka, pētot tiesu nolēmumus, saistībā ar šī daudzējādības veida piemērošanu, autorei neradās šaubas par tā pareizu piemērošanu praksē. Proti, recidīvs pamatoti ir atzīts par atbildību pastiprinošu apstākli likumā noteiktos gadījumos (autore norāda, ka vairumā gadījumu tieši recidīvs ir vienīgais atbildību pastiprinošais apstāklis), taču, ja recidīvs attiecīgajā gadījumā nav konstatējams, tiesa uz to arī argumentēti norāda.

¹¹⁰ Tiesību zinātnē ir zināmi vairāki legālā recidīva veidi: vienreizējs un vairākkārtējs, vispārējs un speciālais, penitenciārais un kriminoloģiskais jeb faktiskais recidīvs. Sīkāk skat.: Krastiņš U. 2014, 334.-335.lpp.

¹¹¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 08.02.2011. lēmums lietā Nr. SKK-71/2011. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3889> [aplūkots 16.03.2021.]

¹¹² Valmieras rajona tiesas 06.11.2019. spriedums lietā Nr.11130048819. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/400015.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]

¹¹³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 10.07.2014. lēmums lietā Nr. SKK-J-579/2014. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3717> [aplūkots 16.03.2021.]

¹¹⁴ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 09.03.2015. spriedums lietā Nr.11087153112. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/258152.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]

6.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU DAUDZĒJĀDĪBAS ASPEKTI ĀRVALSTU NORMATĪVAJOS AKTOS

6.1 Lietuvas Republika

Lietuvas Republikas kriminālkodeksā (*Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas*¹¹⁵) (turpmāk – Lietuvas kriminālkodekss) nav atsevišķa panta, kas ietvertu daudzējādības jēdzienu.

Tomēr tā 63.pantā, kas regulē soda noteikšanu par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, un citos ar soda noteikšanu saistītos pantos, tiek pieminēta kopība. 63.panta pirmajā daļā tiek noteikts, ka ja persona izdarījusi vairākus noziedzīgus nodarījumus, tiesa, noteikusi sodu atsevišķi par katru nodarījumu, galīgo sodu nosaka pēc to kopības. Galīgo sodu pēc kopības tiesa nosaka, ietverot vai pilnīgi vai daļēji saskaitot piespriestos sodus. Tā paša panta otrā daļa paredz, ka ja sods tiek noteikts ietverot, viegālais sods tiek ietverts smagākajā, un galīgā soda apmērs pēc kopības līdzinās pašam smagākajam no sodiem, kāds piespriests par atsevišķiem noziedzīgiem nodarījumiem. Savukārt piektajā daļā kā pirmais no trīs šīs daļas punktiem tiek noteikts, ka sodu ietveršanu tiesa piemēro gadījumos, kad ir ideāla noziedzīgu nodarījumu kopība. Šī panta desmitā daļa norāda, ka nav uzskatāms, ka persona izdarījusi vairākus noziedzīgus nodarījumus gadījumā, ja viņa izdarījusi vienu ilgstošu noziedzīgu nodarījumu.

Taču Lietuvas kriminālkodeksa 27.pants reglamentē, kas ir recidīvs. Panta pirmā daļa noteic, ka par noziegumu recidīvu ir uzskatāma viena vai vairāku tīšu noziegumu izdarīšana, ko izdarījusi persona pēc pilngadības sasniegšanas, kam ir sodāmība par agrāk izdarītu tīšu noziegumu, ja sodāmība par šo noziegumu nav dzēsta vai noņemta likumā noteiktā kārtībā. Tāda persona tiek atzīta par recidīvistu. Tālāk pantā tiek ietvertas norādes, kas ir uzskatāms par bīstamu recidīvistu. Tā 27.panta otrajā daļā tiek noteikts, ka noziegumu recidīvs uzskatāms par bīstamu, bet noziegumu izdarījušo personu tiesa var atzīt par bīstamu recidīvistu, ja šī persona:

- 1) saglabājoties nedzēstai sodāmībai par sevišķi smagu noziegumu, izdara jaunu sevišķi smagu noziegumu;
- 2) būdama atzīta par recidīvistu, izdara jaunu sevišķi smagu noziegumu;
- 3) būdama atzīta par recidīvistu, ja kaut viens no noziegumiem, kas veido recidīvu, bijis sevišķi smags, izdara jaunu sevišķi smagu noziegumu;

¹¹⁵ Republic of Lithuania Criminal code 26.09.2000. [Lietuvas Republikas kriminālkodekss]
Pieejams: https://www.legislationline.org/download/id/8272/file/Lithuania_CC_2000_am2017_en.pdf [aplūkots 08.03.2021.]

4) saglabājoties trim sodāmībām par smagiem noziegumiem, izdara jaunu smagu noziegumu.

Lietuvas kriminālkodeksa 27.panta trešā daļa paredz, ka tiesa, taisot notiesājošu spriedumu par pēdējo noziegumu, var atzīt personu par bīstamu recidīvistu, ņemot vērā apsūdzētā personību, noziedzīgā nodoma izpildes pakāpi, viņa piedalīšanās raksturu noziegumu izdarīšanā un citus lietas apstākļus.

Lietuvas kriminālkodeksa 27.panta ceturrtā daļa noteic, ka lemjot par personas atzīšanu par bīstamu recidīvistu, tiesa neņem vērā sodāmības par noziegumiem, kas izdarīti līdz astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanai, noziegumus, kas izdarīti aiz neuzmanības, kā arī noziegumus, par kuriem sodāmība ir dzēsta vai noņemta, kā arī ārvalstīs izdarītos noziegumus šā kodeksa 97.panta 9.punktā paredzētajos gadījumos.

Lietuvas kriminālkodeksa 27.panta piektā daļa norāda uz to, ka personas atzīšana par bīstamu recidīvistu beidzas, kas personas sodāmība tiek dzēsta vai noņemta.

6.2 Igaunijas Republika

Arī Igaunijas Republikas Sodu kodeksā (Karistusseadustik¹¹⁶) atsevišķi noziedzīgu nodarījumu daudzējādība nav reglamentēta.

Autoresprāt, par ievēribas cienīgu apstākli var atzīt to, ka Igaunijas Sodu kodekss neietver recidīvu, tas nav noteikts ne atsevišķi, ne arī kā atbildību pastiprinošs apstāklis, kā tas ir pārējās divās Baltijas valstīs.

Kas attiecas uz kopību, Igaunijas Sodu kodekss, atšķirībā no Krimināllikuma, bet tāpat kā Lietuvas Republikas kriminālkodekss, arī neparedz atsevišķu paragrāfu (pantu), kurā būtu paskaidrots, kas tiek saprasts ar nodarījumu kopību. Tomēr kopība nepaliek nepieminēta saistībā ar sodu noteikšanu. Tā Igaunijas Sodu kodeksa 64.paragrāfs „Sodu noteikšana pēc kopības” noteic, ka attiecībā uz vienveidīgiem pamatsodiem sods pēc kopības tiek noteikts, palielinot smagāko no atsevišķi noteiktajiem sodiem, vai tiek uzskatīts, ka mīkstāko sodu ietver smagākais sods (paragrāfa pirmā daļa). Paragrāfa trešā daļa paredz, ka sods pēc kopības nedrīkst pārsniegt atsevišķi noteikto sodu summu un attiecīgajam soda veidam noteikto maksimālo robežu. Paragrāfa ceturtajā daļā noteikts, ka ja viens no noteiktajiem sodiem ir mūža ieslodzījums cietumā, tad kā sods pēc kopības tiek noteikts mūža ieslodzījums cietumā. Šā kodeksa 65.panta pirmā daļa savukārt noteic, ka ja pēc notiesājoša sprieduma pasludināšanas

¹¹⁶ Penal Code, 06.06.2001. [Igaunijas Republikas Sodu kodekss] Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/522012015002/consolide> [aplūkots 08.03.2021.]

tie konstatēts, ka vainīgais pirms sprieduma pasludināšanas izdarījis citu noziegumu, galīgo sodu nosaka saskaņā ar šā kodeksa 64.parakrāfa nosacījumiem. Soda laikā pilnīgi vai daļēji ieskaitāms sods, kas jau izciests pirms pirmā sprieduma.

6.3 Vācijas Federatīvā Republika

Vācijas Federatīvās republikas kriminālkodekss (Strafgesetzbuch¹¹⁷) (turpmāk – VFR kriminālkodekss), tāpat kā Lietuvas Republikas Kriminālkodekss un Igaunijas Republikas Sodukodekss atsevišķus Latvijas krimināltiesībās pazīstamus daudzējādības veidus ietver normās, kas saistītas ar soda noteikšanu.

Piemēram, VFR kriminālkodeksa Trešās nodaļas „Soda noteikšana par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem” 53.parakrāfa pirmajā daļā ir noteikts, ka, ja kāds izdarījis vairākus sodāmus nodarījumus, par kuriem vienlaikus tiek taisīts spriedums, kā rezultātā tiek noteikti vairāki sodi brīvības atņemšanas veidā vai vairāki naudas sodi, tad sods tiek noteikts pēc kopības.

VFR kriminālkodeksā noziedzīgu nodarījumu recidīvs netiek minēts, bet par personu, kura jau agrāk bijusi notiesāta par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, VFR 68.parakrāfā runāts saistībā ar preventīvo ieslodzījumu.¹¹⁸

6.4 Krievijas Federācija

No apskatītajiem kriminālkodeksiem, Krievijas Federācijas kriminālkodekss (*Уголовный кодекс Российской Федерации*)¹¹⁹ (turpmāk – KFK) daudzējādības institūta ziņā ir vislīdzīgākais Krimināllikumam, jo tajā ir atsevišķi panti gan kopībai, gan recidīvam.

KFK 17.pantā tiek regulēts noziegumu kopības institūts. KFK 17.panta pirmā daļa noteic, ka par nozieguma kopību atzīstams divu vai vairāku noziegumu izdarīšana, ne par vienu no kuriem persona nav bijusi notiesāta, izņemot gadījumus, kad divu vai vairāku noziegumu izdarīšana paredzēta esošā Kodeksa Sevišķajā daļā kā apstāklis, kam seko bargāks sods. Personai iestājas kriminālatbildība par katru izdarīto noziegumu pēc esošā Kodeksā attiecīgā

¹¹⁷ Strafgesetzbuch, 07.04.1987. [Vācijas Federatīvās republikas kriminālkodekss] Pieejams: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html [aplūkots 10.03.2021.]

¹¹⁸ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija, Austrija, Šveice, Vācija. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 37.lpp.

¹¹⁹ Уголовный кодекс Российской Федерации, 24.05.1996. [Krievijas Federācijas kriminālkodekss] Pieejams: <http://www.kremlin.ru/acts/bank/9555> [aplūkots 10.03.2021.]

panta vai panta daļas. KFK 17.panta otrā daļa paredz, ka par nozieguma kopību atzīstama arī viena darbība (bezdarbība), kas satur nozieguma pazīmes, kas paredzētas divos vai vairākos esošā Kodeksa pantos. Savukārt šā paša panta trešajā daļā ir ietverta nostādne attiecībā uz tiesību normu konkurenci, nosakot, ka ja noziegums paredzēts vispārīgajā un speciālajā normā, noziegumu kopība izpaliek un kriminālatbildība iestājas pēc speciālās normas.

Saistībā ar recidīvu, KFK paredz arī gadījumus, kad recidīvs tiek atzīts par bīstamu un īpaši bīstamu. Visupirms autore norāda uz KFK 18.panta pirmo daļu, kas noteic, ka par noziegumu recidīvu atzīstams, personas izdarīts tīšs noziegums, kurai ir sodāmība par iepriekš izdarītu tīšu noziegumu.

Par bīstamu recidīvu norādes tiek ietvertas KFK 18.panta otrajā daļā, kurā tiek noteikts, ka noziegumu recidīvs tiek atzīts par bīstamu:

a) personai, izdarot smagu noziegumu, par kuru viņa tiek notiesāta ar reālu brīvības atņemšanu, ja šī persona iepriekš divas vai vairāk reizes bija notiesāta ar brīvības atņemšanu par tīšu vidēja smaguma noziegumu;

b) personai, izdarot smagu noziegumu, ja tā agrāk bijusi notiesāta ar reālu brīvības atņemšanu par smagu vai sevišķi smagu noziegumu.

Savukārt, kā to paredz KFK 18.panta trešā daļa, noziegumu recidīvs tiek atzīts par īpaši bīstamu:

a) personai, izdarot smagu noziegumu, par kuru tā notiesāta ar reālu brīvības atņemšanu, ja iepriekš šī persona tika notiesāta divas reizes ar reālu brīvības atņemšanu par smagu noziegumu;

b) personai, izdarot sevišķi smagu noziegumu, ja tā iepriekš divas reizes tika notiesāta par smagu noziegumu vai iepriekš tika notiesāta par sevišķi smagu noziegumu.

KFK 18.panta ceturtajā daļā ir ietverts, ka atzīstot nozieguma recidīvu, netiek ņemts vērā:

a) sodāmības par tīšiem viegla smaguma noziegumiem;

b) sodāmības par noziegumiem, kuras izdarījusi persona līdz astoņpadsmit gadu vecumam;

c) sodāmības par noziegumiem, par kuriem nosacīti notiesāta vai pēc kuriem tika dota sprieduma izpildes atlikšana, ja nosacīta notiesāšana vai sprieduma izpildes atlikšana netika atcelta un persona netika nosūtīta soda izciešanai brīvības atņemšanas vietās, kā arī sodāmības, kas noņemtas vai dzēstas esošā Kodeksa 86.panta noteiktajā kārtībā.

Par recidīva nozīmi soda noteikšanā ir runa šā paša panta piektajā daļā, nosakot, ka nozieguma recidīvs paredz daudz bargāku sodu, pamatojoties esošā Kodeksa noteiktajās robežās, kā arī citas sekas, kas paredzētas Krievijas Federācijas likumdošanā.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Atkārtotības institūta izslēgšana nav attaisnojusies. Pētot tiesu nolēmumus, var konstatēt, ka tiek veidotas desmitu un pat simtu noziedzīgu nodarījumu reālās kopības, taču noteiktais sods vairumā gadījumu nav pat puse no sankcijas, kāda tiek paredzēta par vienu noziedzīgu nodarījumu.
2. Personas saukšanai pie kriminālatbildības saskaņā ar ideālās vai reālās kopības nosacījumiem ir ne tikai krimināltiesiska nozīme – veidojot ideālo vai reālo kopību, bet arī procesuāla.
3. Ja tiesību piemērotājs kvalificē un veido ideālo kopību pēc vienas nodaļas pantiem, jāpievērš uzmanība tam, vai tomēr nav runa par tiesību normu konkurenci.
4. Ja ir iegūts svešs maksāšanas līdzeklis, un tiek izmantoti maksājuma kartē esošie līdzekļi, – KL 193.panta otrajā daļā ietvertās tiesību normas tvērums aptver šādus gadījumus, bet, kad tiek izmantots svešs maksāšanas līdzeklis – internetbanka, ņemot ātros kredītus citas personas vārdā, – tiek iegūti jau jauni naudas līdzekļi, kas tiek ieskaitīti attiecīgajā kontā, un pēc tam tiek izņemti, pārskaitīti u.tml. Līdz ar to autore neuzskata, ka KL 193.panta otrās daļas tvērumu var tulkot tik plaši, ka tas ir līdzeklis vēl citu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai un aptver arī krāpšanas sastāvu, tāpēc šādos gadījumos būtu jāveido ideālā kopība ar KL 177.pantu/KL 180.pantu.
5. Valsts apsūdzības uzturētāju starpā nepastāv vienprātības saistībā ar judikatūrā paustajām atziņām par KL 193.panta tvērumu, taču tikai neliela daļa uzskata, ka svarīgāk par taisnīgu kvalifikāciju, ir stabila un vienveidīga tiesu prakse.
6. Vienveidīgai tiesību normu izpratnei un piemērošanai, būtu lietderīgi papildināt Kriminālprocesa likuma 421.pantu ar ceturto daļu, nosakot: „Spēkā stājušos prokurora priekšrakstu par sodu publicē prokuratūras tīmekļa vietnē. Publicējot prokurora priekšrakstu par sodu, aizsedz to informācijas daļu, kas atklāj fiziskās personas identitāti.”
7. KL 298.panta un KL 300.panta ideālās kopības veidošana nav viennozīmīgi vērtējama. Autores ieskatā šajā gadījumā rodas tiesību normu konkurence un nodarījumi būtu kvalificējami pēc KL 300.panta otrās daļas, ņemot vērā, ka tajā tiek ietverta paaugstinātāka sankcija.

8. Sistēmiska prettiesisko darbību veikšana pret vienu un to pašu objektu neveido reālo kopību, tāpēc nav atbalstāmi vairumā gadījumu pastāvošie tiesu nolēmumi, kur personas tiek atzītas par vainīgām par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem atbildība paredzēta KL 168.¹ pantā. Šāds nodarījums atbilst atsevišķam (vienotam) turpinātam noziedzīgam nodarījumam.
9. Joprojām pastāv gadījumi, kad sveša maksāšanas līdzekļa izmantošana, iepērkoties veikalos vai izņemot skaidru naudu no bankomāta, lai gan tas tiek darīts ar salīdzinoši nelielu starplaiku, tiek kvalificēta kā vairāku noziedzīgu nodarījumu reālā kopība.
10. Kriminālprocesa likuma 511.panta otrā daļa būtu papildināma, tajā paredzot, ka „Spriedumam ir jābūt tiesiskam un pamatotam, juridiskajai kvalifikācijai ir jābūt argumentētai tieši un nepārprotami.”
11. Pareiza noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija un teorētisko nostādņu ievērošana un piemērošana praktiskajā darbā ir svarīga ne tikai no juridiskā viedokļa, bet arī no cilvēciskā. Ir atšķirība, vai persona ir sodīta par 126 noziedzīgiem nodarījumiem, 158, vai vienu. Pirmkārt, sankciju dēļ, otrkārt, cilvēkam kā juridiskās sekas sodu reģistrā šis skaits tiek atspoguļots visu mūžu.
12. Par atsevišķu (vienotu) turpinātu noziedzīgu nodarījumu nevar uzskatīt gadījumus, kad ir veikti vairākkārtīgi seksuāla rakstura noziedzīgi nodarījumi. Ar šāda rakstura noziedzīgiem nodarījumiem katru reizi pret cietušo tiek pielietota jauna vardarbības forma un ar katru šādu noziedzīgo rīcību vainīgās personas apzinās vai arī tām būtu jāapzinās, ka tiek apdraudēta cietušā normāla attīstība un veselība ilgtermiņā.
13. Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības veids, kura piemērošanā netika konstatētas nepilnības, ir recidīvs. Proti, recidīvs pamatoti ir atzīts par atbildību pastiprinošu apstākli likumā noteiktos gadījumos (vairumā gadījumu tieši recidīvs ir vienīgais atbildību pastiprinošais apstāklis), taču, ja recidīvs attiecīgajā gadījumā nav konstatējams, tiesa uz to arī argumentēti norāda.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Balode L. Krimināllikumam – 20. LV portāls, 17.06.2018. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/296618-kriminallikumam-20-2018> [aplūkots 01.03.2021.]
2. Gratkovska I., Zemzars U. Kriminālsodu politikas aktualitātes. Jurista Vārds, Nr. 18, 03.05.2011.
3. Gusāns I. Latīņu valoda – nepieciešamība vai ekstravagance. Jurista Vārds, 17.12.2013., Nr. 51 (802).
4. Hamkova D., Liholaja V. Seksuāla rakstura darbību izpratne un kvalifikācijas problēmjautājumi. Grām.: Tiesību zinātnes uzdevumi, nozīme un nākotne tiesību sistēmās: LU Juridiskās fakultātes 7.starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019.
5. Hamkova D. Sveša maksāšanas līdzekļa nelikumīgas izmantošanas kvalifikācijas jautājumi. Grām.: Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās. Latvijas Universitātes 78.starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2020.
6. Judins A. Noziedzīgi nodarījumi pret satiksmes drošību: likuma piemērošanas aktualitātes. Jurista Vārds, 20.12.2016., Nr. 51 (954).
7. Krastiņš U. Par tiesību normu konkurenci. Latvijas Vēstnesis. 1999. Pieejams: <http://periodika.lv/periodika2-viewer/view/index-dev.html?lang=fr#issue:/latv1999n107-108|issueType:P> [aplūkots 06.03.2021.]
8. Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums: Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000.
9. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un Sevišķā daļa: Mācību grāmata. Papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001.
10. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija, Austrija, Šveice, Vācija. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.
11. Krastiņš U. Noziedzīgu nodarījumu daudzējādības kvalifikācijas problēmas. Jurista Vārds, 20.11.2007., Nr.47 (500).
12. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs. Vispārīgā daļa. Rīga: Firma AFS, 2007.

13. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof.U.Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008.
14. Krastiņš U. Krimināltiesību teorija un prakse: viedokļi, problēmas un risinājumi 1998-2008. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009.
15. Krastiņš U. Noziedzīgu nodarījumu atkārtotības un kopības teorētiski praktiskie risinājumi. Jurista Vārds, Nr. 48, 30.11.2010.
16. Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014.
17. Krastiņš U. Normu konkurence un noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība. Grām.: Latvijas Universitātes 73.zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU akadēmiskais apgāds, 2015.
18. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII² nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018.
19. Krastiņš U. Turpināta noziedzīga nodarījuma problemātika krimināltiesībās. Grām.: Tiesību zinātnes uzdevumi, nozīme un nākotne tiesību sistēmās. Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes 7.starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019.
20. Krūmiņa V. Tiesnešu vērtības un atbildība. Jurista Vārds, 14.04.2015., Nr. 15 (867).
21. Ķinis U. Krimināllikuma normu konkurence maksāšanas līdzekļu un pakalpojumu nelikumīgas izmantošanas gadījumā. Jurista Vārds, 15.09.2015., Nr. 36 (888).
22. Latvijas PSR Kriminālkodeksa komentāri. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dzenīša J. un Niedres A. zinātniskajā redakcijā. Rīga: Avots, 1982.
23. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003.
24. Liholaja V. Kriminālsodu politikas koncepcija un no tās izrietošie grozījumi Krimināllikumā. Latvijas Universitātes Žurnāls „Juridiskā zinātne” Nr.3, 2012.
25. Liholaja V. Soda noteikšana par kopību veidojošiem noziedzīgiem nodarījumiem. Jurista Vārds, 17.01.2017., Nr. 3 (957).
26. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija. Palīgīdzeklis krimināltiesību normu piemērotājiem. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020.
27. Par ManaBalss.lv. Pieejams: <https://manabalss.lv/pages/par-manabalss-lv> [aplūkots 15.03.2021.]

28. Terminu un svešvārdu skaidrojošā vārdnīca Letonika.lv. Pieejams: <https://www.letonika.lv/default.aspx?q=recidivs&s=0&g=0> [aplūkots 16.03.2021.]
29. Hamkova D. Liholaja V. Problems of Classifying an Aggregation of Criminal Offences. Journal of the University of Latvia No. 10, Law, 2017.

Normatīvie akti

30. Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūti. Parakstīti Sanfrancisko 26.06.1945. Pieejams: https://likumi.lv/wwwraksti/2018/020/BILDES/ARL.2227-PIEL_1.PDF [aplūkots 11.03.2021.]
31. 1903.gada 22.marta Sodū likumi. Trešais izdevums. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1930.
32. Sodū likums. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1936.
33. KPFSR kriminālkodekss (ar pārgrozījumiem līdz 1940.gada 15.novembrim). Rīga: LPSR Tieslietu tautas Komisariāts, 1940.
34. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Kriminālkodekss. Rīga: Avots, 1984.
35. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieņemts: 05.02.1993.
36. Kredītiestāžu likums: LV likums. Pieņemts: 05.10.1995.
37. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998.
38. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts: 20.06.2002. Latvijas Vēstnesis, 10.07.2002., Nr.104 Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/64351> [aplūkots 04.03.2021.]
39. Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts: 21.04.2005.
40. Sodū reģistra likums: LV likums. Pieņemts: 10.10.2012.
41. Grozījumi Krimināllikumā: LV likums. Pieņemts: 13.12.2012.Latvijas Vēstnesis, 13.12.2012., Nr.202 Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253698-grozijumi-kriminallikuma> [aplūkots 04.03.2021.]
42. Grozījumi likumā “Par tiesu varu”: LR likums, 25.10.2018. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/302980> [aplūkots 11.03.2021.]
43. Strafgesetzbuch, 07.04.1987. [Vācijas Federatīvās republikas kriminālkodekss] Pieejams: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html [aplūkots 10.03.2021.]
44. Уголовный кодекс Российской Федерации, 24.05.1996. [Krievijas Federācijas kriminālkodekss] Pieejams: <http://www.kremlin.ru/acts/bank/9555> [aplūkots 10.03.2021.]

45. Republic of Lithuania Criminal code 26.09.2000. [Lietuvas Republikas kriminālkodekss] Pieejams: https://www.legislationline.org/download/id/8272/file/Lithuania_CC_2000_am2017_en.pdf [aplūkots 08.03.2021.]
46. Penal Code, 06.06.2001. [Igaunijas Republikas Sodude kodekss] Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/522012015002/consolide> [aplūkots 08.03.2021.]

Juridiskās prakses materiāli

47. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 08.02.2011. lēmums lietā Nr. SKK-71/2011. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3889> [aplūkots 16.03.2021.]
48. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 10.07.2014. lēmums lietā Nr. SKK-J-579/2014. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3717> [aplūkots 16.03.2021.]
49. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 16.11.2015. lēmums lietā Nr.11331059113, SKK-542/2015. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3669> [aplūkots 13.03.2021.]
50. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 19.08.2016. lēmums lietā SKK-336/2016. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3621> [aplūkots 16.03.2021.]
51. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 19.09.2016. lēmums lietā Nr.11130078713, SKK-496/2016. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/3622> [aplūkots 13.03.2021.]
52. Latvijas Republikas Augstākās tiesas 31.05.2017. lēmums lietā Nr.11354038014, SKK - 197/2017. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/316269.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]
53. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 03.05.2018. lēmums lietā Nr.11517093014, SKK-0171/2018. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/353067.pdf> [aplūkots 13.03.2021.]
54. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 22.05.2018. lēmums lietā Nr.Nr.11840003615, SKK-184/2018. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/354279.pdf> [aplūkots 11.03.2021.]

55. Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas 16.11.2017. spriedums krimināllietā Nr.11840003615. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/380940.pdf> [aplūkots 11.03.2021.]
56. Latgales apgabaltiesas 09.08.2019. Kriminālietu tiesas kolēģijas spriedums lietā Nr.11181005715. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/422403.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]
57. Latgales apgabaltiesas 12.05.2020. lēmums lietā Nr.11320009119 [nav publicēts]
58. Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas 06.07.2020. lēmums lietā Nr.11353052618 [nav publicēts]
59. Vidzemes apgabaltiesas 16.02.2021. spriedums lietā Nr.11170029019. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/441348.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
60. Bauskas rajona tiesas 25.08.2014. spriedumu lietā Nr.11120080113. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/184223.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]
61. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 09.03.2015. spriedums lietā Nr.11087153112. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/258152.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]
62. Rēzeknes tiesas 24.01.2017. spriedums lietā Nr.11331107213. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/324358.pdf> [aplūkots 14.03.2021.]
63. Talsu rajona tiesas 22.11.2017. spriedums lietā Nr.11096185416 [nav publicēts]
64. Zemgales rajona tiesas 05.03.2018. spriedums lietā Nr.11310051516. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/347942.pdf> [aplūkots 20.03.2021.]
65. Zemgales rajona tiesas 07.08.2019. spriedums lietā Nr.11210091013. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/393257.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
66. Valmieras rajona tiesas 06.11.2019. spriedums lietā Nr.11130048819. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/400015.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]
67. Zemgales rajona tiesas 30.06.2020. spriedumā lietā Nr.11120028420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/418673.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
68. Vidzemes rajona tiesas 23.07.2020. spriedums lietā Nr.11100019420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/429227.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
69. Zemgales rajona tiesas 03.09.2020. spriedums lietā Nr.11390049219. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/432370.pdf> [aplūkots 13.03.2021.]
70. Zemgales rajona tiesas 27.11.2020. spriedums lietā Nr.11200039620. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/433619.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]

71. Vidzemes rajona tiesas 03.12.2020. spriedums lietā Nr.11300037720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/433199.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
72. Vidzemes rajona tiesas 04.12.2020. spriedums lietā Nr.11400050920. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/434456.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
73. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 10.12.2020. spriedums lietā Nr.11088161919. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/436239.pdf> [aplūkots 15.02.2021.]
74. Rēzeknes tiesas 18.12.2020. spriedums lietā Nr.11290040420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/435184.pdf> [aplūkots 16.03.2021.]
75. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 23.12.2020. spriedums lietā Nr.11092056520. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/436432.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
76. Rēzeknes tiesas 06.01.2021. spriedums lietā Nr.11290029720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/436978.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
77. Rīgas rajona tiesas spriedums 07.01.2021. lietā Nr.11520036220, Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/437394.pdf> [aplūkots 10.03.2021.]
78. Vidzemes rajona tiesas 15.01.2021. spriedums lietā Nr.11300028420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/438013.pdf> [aplūkots 15.03.2021.]
79. Zemgales rajona tiesas 25.01.2021. spriedums lietā Nr.11390078720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/438889.pdf> [aplūkots 10.02.2021.]
80. Zemgales rajona tiesas 25.01.2021. spriedums lietā Nr.11210081720. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/438542.pdf> [aplūkots 11.03.2021.]
81. Vidzemes rajona tiesas 02.02.2021. spriedums lietā Nr.11400022420. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/440232.pdf> [aplūkots 12.03.2021.]
82. Zemgales rajona tiesas 04.02.2021. spriedums lietā Nr.11200073212. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/440560.pdf> [aplūkots 12.03.2021.]
83. Zemgales rajona tiesas 18.02.2021. spriedums lietā Nr.11410062313. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/441803.pdf> [aplūkots 12.03.2021.]
84. Kurzemes rajona tiesas 25.02.2021. spriedums lietā Nr.11360014020 [nav publicēts]
85. Ekonomisko lietu tiesas 22.04.2021. spriedums lietā Nr.11310013520 [nav publicēts]
86. Tiesu prakse lietās par nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem. 2006. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/docs/summaries/2006/tiesu%20prakse_maksanas%20lidzekli.doc [aplūkots 12.03.2021.]

87. Tiesu prakse krimināllietās par mantas bojāšanu un iznīcināšanu, 2014. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/Mantas%20iznicinasana.doc [aplūkots 15.03.2021.]
88. Tiesu prakse krimināllietās par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas izdarīti ar nepilngadīgo, 2017. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2017/Tiesu%20prakse%20par%20nn%20pret%20nepilngadiga%20tikumibu%20un%20dzimumneaizskaramibu.docx[aplūkots 21.03.2021]
89. Augstākās Padomes 1991. gada 29. augusta lēmums „Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā”. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 35/36, 12.09.1991. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68772> [aplūkots 01.03.2021.]
90. Likumprojekts “Grozījumi Krimināllikumā” Nr.90/TA-1028 (2010) un tā anotācija. 21.10.2011. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/F8EAF0B B07FCB67AC225793300488419?OpenDocument> [aplūkots 05.03.2021.]

PIELIKUMS

Tiesību normu konkurence vai ideālā kopība?

Labdien, godātie prokurori! Esmu Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesionālā maģistra studiju programmas „Tiesību zinātne” studente. Ņemot vērā, ka 2021.gada pavasara semestra ietvaros izstrādāju maģistra darbu, lūdzu Jūs veltīt savu laiku, lai sniegtu atbildi uz vienu jautājumu. Atbildes ir anonīmas, līdz ar to pētnieciskajā darbā Jūsu identitāte netiks izpausta.

Paldies, ka veltījāt savu laiku!

Cieņā

Samanta Vikmane

*** Nepieciešams**

Vai, Jūsprāt, ātro kredītu izkrāpšana, izmantojot svešu maksāšanas līdzekli – internetbanku, ņemot kredītus citas personas vārdā, kvalificējama tikai saskaņā ar KL 193.panta otro daļu vai arī šāds nodarījums papildus kvalificējams saskaņā ar KL 177.pantu/180.pantu? *

- Šis jautājums ir judikatūrā atrisināts, proti, KL 193.panta otrās daļas izpratnē maksāšanas līdzekļa izmantošana ietver sevī jebkuru rīcību ar maksājumu kartei piesaistītajā kontā esošajiem naudas līdzekļiem un papildu kvalifikācija saskaņā ar citiem Krimināllikuma pantiem nav nepieciešama.
- Nepiekrītu, ka nodarījums ir kvalificējams tikai saskaņā ar KL 193.panta otro daļu, bet svarīgāk, ka ir izveidojusies stabila un vienveidīga tiesu prakse.
- Šāds nodarījums veido ideālo kopību ar KL 177/180.pantu, jo KL 193.pantā ir paredzēta atbildība par paša maksāšanas līdzekļa nelikumīgu izmantošanu un tas neaptver krāpšanu, ar kuru tiek apdraudēts cits noziedzīga nodarījuma objekts, - ātro aizdevumu sabiedrību mantiskās intereses, savukārt maksāšanas līdzekļa nelikumīga izmantošana, identificējoties dažādu ātro aizdevumu sabiedrību elektroniskajās sistēmās un noslēzot distances līgumus cietušo vārdā, ir tikai veids, kādā izpaužas krāpšanas objektīvā puse.
- Citas: _____

Maģistra darbs „Noziedzīgu nodarījumu daudzējādība – teorētiskie un praktiskie aspekti”
izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba versija atbilst izdrukai.

Autore: _____ Samanta Vikmane

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: docente Dr.iur.Diāna Hamkova _____ (.04.2021.)

Recenzents:

Darbs iesniegts Krimināltiesisko zinātņu katedrā 26.04.2021.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Iveta Balode _____

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

____. ____ .2021. prot.Nr. ____

Komisijas sekretāre: _____